

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 24.11.2023 г.
COM(2023) 732 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно изпълнението на Фонда за иновации през 2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1	ВЪВЕДЕНИЕ	2
2	КЛЮЧОВИ ЕТАПИ НА ФОНДА ЗА ИНОВАЦИИ ПРЕЗ 2022 Г.	10
3	ВТОРА ПОКАНА ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ШИРОКОМАЩАБНИ ПРОЕКТИ (LSC-2021) 12	
3.1	Участие на проектите в поканата	12
3.2	Бюджет на поканата и поискана финансова подкрепа	13
3.3	Характеристики на избраните проекти	14
3.3.1	<i>Сектори</i>	14
3.3.2	<i>Географско разпределение</i>	15
3.3.3	<i>Потенциал за намаляване на емисиите на парникови газове</i>	16
3.3.4	<i>Степен на зрялост</i>	16
3.3.5	<i>Степен на иновативност и потенциал за по-широка приложимост</i>	17
4	ВТОРА ПОКАНА ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА МАЛОМАЩАБНИ ПРОЕКТИ (SSC-2021)...	18
4.1	Бюджет на поканата и поискана финансова подкрепа	19
4.2	Характеристики на избраните проекти	19
4.2.1	<i>Сектори</i>	19
4.2.2	<i>Географско разпределение</i>	20
4.2.3	<i>Потенциал за намаляване на емисиите на парникови газове</i>	21
4.2.4	<i>Степен на зрялост</i>	21
4.2.5	<i>Степен на иновативност и потенциал за по-широка приложимост</i>	22
5	КУМУЛАТИВНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ФОНДА ЗА ИНОВАЦИИ ДО КРАЯ НА 2022 Г.	23
5.1	Участие на проектите в поканата	23
5.2	Бюджет на поканата и поискана финансова подкрепа	25
5.3	Характеристики на избраните проекти	26
5.3.1	<i>Категории и сектори</i>	26
5.3.2	<i>Географско разпределение</i>	29
5.3.3	<i>Потенциал за намаляване на емисиите на парникови газове</i>	30
5.3.4	<i>Степен на зрялост</i>	31
5.4	Подпомагани иновативни технологии	33
5.5	Принос към постигането на други цели на политиката на ЕС	34
5.5.1	<i>Полезни взаимодействия с други инструменти за финансиране</i>	35
5.5.2	<i>Обмен на знания за решения в областта на чистите технологии</i>	36
6	ПОМОЩ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА НЕДОСТАТЪЧНО ЗРЕЛИ ПРОЕКТИ	37
7	ЗАКЛЮЧЕНИЯ И СЛЕДВАЩИ СТЪПКИ	39

1 ВЪВЕДЕНИЕ

1.1 Контекст и цели на Фонда за иновации

Фондът за иновации е една от най-големите програми за финансиране в света, която има за цел да се демонстрират иновативни нисковъглеродни технологии. Той се финансира от системата на Европейския съюз за търговия с емисии и подкрепя целта на Европейския съюз за постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г.

Европейският съюз (ЕС) се ангажира да намали емисиите на парникови газове (ПГ) и да смекчи последиците от изменението на климата. През 2021 г. Европейският закон за климата¹ беше одобрен като една от основните инициативи за осъществяване на Европейския зелен пакт, в който се поставят амбициозни цели за 2030 г. в области като намаляване на емисиите на парникови газове, внедряване на технологии за енергия от възобновяеми източници и енергийна ефективност. Целта на регламента е да се постигне неутралност по отношение на климата в ЕС до 2050 г. За осъществяването на тази цел ще са необходими значителни усилия, включително подкрепа от страна на регулаторните органи и публичния сектор, за да се насърчат иновациите и да се ускори излизането на пазара на решения с нулеви и ниски нива на въглеродни емисии.

Системата на ЕС за търговия с емисии (СТЕ на ЕС) е в основата на политиката на ЕС за борба с изменението на климата и е ключов инструмент за намаляване на емисиите на парникови газове по икономически ефективен начин. Създадена през 2005 г.², тя е първият, а сега и най-големият пазар на въглеродни емисии в света, който обхваща около 40 % от емисиите на парникови газове в ЕС. През 2018 г. с преработената Директива за СТЕ на ЕС беше създаден Фондът за иновации (ФИ), който използва приходите от продажбата чрез търг на 450 млн. квоти за емисии в подкрепа на иновациите в технологии с ниски нива на въглеродни емисии и процеси в секторите, обхванати от СТЕ на ЕС. През 2019 г., с приемането на делегирания регламент³ за функционирането му, ФИ официално започна дейността си по предоставяне на безвъзмездни средства и вноски за операции за смесено финансиране с цел подпомагане на съответните разходи по допустимите проекти.

---

¹ Регламент (ЕС) 2021/1119 на Европейския парламент и на Съвета от 30 юни 2021 г. за създаване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата и за изменение на регламенти (ЕО) № 401/2009 и (ЕС) 2018/1999 (Европейски закон за климата), достъпен на <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32021R1119>.

² Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 октомври 2003 г. за установяване на система за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Съюза и за изменение на Директива 96/61/ЕО на Съвета, достъпна на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A32003L0087>.

³ Делегиран регламент (ЕС) 2019/856 на Комисията от 26 февруари 2019 г. за допълнение на Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на функционирането на Фонда за иновации, достъпен на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/?uri=CELEX:32019R0856>.

Фондът за иновации е една от най-големите програми за финансиране на демонстрационни проекти със стопански характер, свързани с иновативни технологии с нулеви и ниски нива на въглеродни емисии, чиято цел е да се въведат на пазара промишлени решения за декарбонизиране на Европа и да се подпомогне преходът към неутралност по отношение на климата. По линия на ФИ се предоставя финансиране в пет основни области: i) енергоемки отрасли, ii) технологии за енергия от възобновяеми източници, iii) улавяне и съхранение на въглероден диоксид в геоложки формации (CCS), iv) акумулиране на енергия и v) мобилност и сгради с нулеви нетни емисии.

През юли 2021 г. Европейската комисия прие преразглеждане на Директивата за СТЕ на ЕС⁴ като част от пакета от законодателни мерки „Подготвени за цел 55“ за изпълнение на повишената амбиция на ЕС в областта на климата за 2030 г. Пакетът от мерки включваше изменение на разпоредбите, уреждащи ФИ, и имаше три основни аспекта, изложени в точките по-долу.

- i) Повече квоти за емисии на парникови газове, разпределени за ФИ: увеличение от 450 милиона до около 530 милиона. Това означава, че между 2020 г. и 2030 г. по линия на ФИ ще бъдат предоставени приблизително 40 милиарда евро за инвестиции⁵.
- ii) Разширен обхват на финансирането както по отношение на секторите (които вече включват и сгради, морски транспорт, въздухоплаване и автомобилен транспорт), така и по отношение на равнището на иновациите, като вече са допустими технологии с по-висока степен на зрялост.
- iii) Нов механизъм за подкрепа, чрез който проектите се избират въз основа на процедура за състезателно наддаване (т.е. продажба на търг). Това дава възможност за прилагане на схеми за подпомагане, като например договори с фиксирана премия, договори за разлика или договори за разлика в цената на въглеродните емисии, които покриват до 100 % от съответните разходи.

---

⁴ COM(2021) 551.

⁵ Изчислено въз основа на прогнозна цена на въглеродните емисии от 75 евро на тон, която зависи от колебанията на пазара.

Фигура 1: Основни аспекти на Фонда за иновации след преразглеждането на СТЕ на ЕС

Комисията работи по изменение на правната рамка на ФИ⁶, за да се гарантира, че: i) е напълно съобразена с последните изменения на Директивата за СТЕ на ЕС; и ii) се основава на поуките, извлечени от първите години на изпълнението на дейностите. Окончателният вариант на делегирания регламент се планира да бъде приет до края на 2023 г.

Съгласно Директивата за СТЕ на ЕС⁷ до 31 декември 2023 г. и всяка година след това Комисията докладва на Комитета по изменението на климата относно изпълнението на ФИ.

1.2 Преглед на функционирането на ФИ

Предназначението на ФИ е да се предостави подкрепа за иновативни технологии, методи и процеси, които: i) имат потенциал да намалят значително емисиите на парникови газове в секторите, обхванати от СТЕ на ЕС; ii) имат широк потенциал за въвеждане на пазара; и iii) са икономически ефективни. С помощта на ФИ се преодолява недостигът на финансиране посредством: i) безвъзмездни средства, отпуснати чрез покани за представяне на предложения или търгове; ii) друго финансово структуриране, като например вноски за операции за смесено

⁶ Делегиран регламент (ЕС) 2019/856 на Комисията.

⁷ Член 10а, параграф 8 от Директива 2003/87/ЕО, както е изменена през 2023 г.

финансиране; и iii) техническа и финансова консултантска помощ чрез програмата за помощ за разработване на проекти.

ФИ е предназначен за предоставяне на финансова подкрепа на проекти, демонстриращи високоинновативни технологии, процеси или продукти, които имат значителен потенциал за намаляване на емисиите на парникови газове. Тази подкрепа се предоставя предимно под формата на безвъзмездни средства, въпреки че може да бъде и под друга форма, като например вноски за операции за смесено финансиране с други инструменти на ЕС за подкрепа на инвестициите или консултантска помощ чрез програмата за помощ за разработване на проекти (ПП) — инструменти, определени в делегирания акт на Фонда за иновации. Безвъзмездните средства, предоставени по линия на ФИ, могат да покрият максимум 60 % от съответните разходи⁸ за проекта, ако са отпуснати чрез редовна покана за представяне на предложения, или до 100 %, ако са отпуснати чрез процедура за състезателно наддаване. Този начин на разработване гарантира както икономически ефективно разпределение на помощта, така и привличане на частни инвестиции.

Към края на отчетния период на настоящия доклад, който обхваща 2022 г., основният механизъм за отпускане на средства, използван по линия на ФИ, е чрез открити покани за представяне на предложения. Тези покани за представяне на предложения бяха обявени поотделно за две категории проекти: едната с очаквани капиталови разходи под 7,5 млн. евро (маломасщабни) и другата с очаквани капиталови разходи над 7,5 млн. евро (широкомасщабни проекти). Независимо от това дали проектите са маломасщабни или широкомасщабни, финансирането се отпуска без дискриминация по отношение на вида на предлаганата в проекта технология, при условие че проектът е в един от допустимите за ФИ сектори.

Предложенията се оценяват по пет критерия: i) избягване на емисии на парникови газове, ii) степен на иновативност; iii) зрялост на техническо, финансово и оперативно ниво; iv) потенциал за по-широка приложимост; и v) икономическа ефективност при избягването на емисии на парникови газове. В рамките на ФИ се подкрепят високоинновативни проекти, които подпомагат цялостния преход към неутралност по отношение на климата на цели промишлени екосистеми. За да бъдат финансирани, проектите трябва да предлагат нещо повече от постепенно растяща степен на иновативност в сравнение с най-съвременните практики в ЕС. Обикновено избраните проекти се оценяват като представляващи много голяма или радикална иновация. Тези проекти също така показват висока технологична зрялост и значителен потенциал за по-широка приложимост, т.е. те едновременно: i) дават възможност за по-нататъшно намаляване на емисиите на парникови газове чрез прехвърляне на технологията или

---

⁸ Съответни разходи: разликата между най-добрата прогнозна оценка на капиталовите разходи, нетната настояща стойност на оперативните разходи и оперативните ползи, възникнали през периода от 10 години след датата на начало на функционирането на проекта в сравнение с резултата от същото изчисление за конвенционално производство със същия капацитет по отношение на ефективното производство на съответния краен продукт.

нейното прилагане на други места и сектори; и ii) предполагат сътрудничеството на различни участници в регионалната и европейската икономика. По този начин в рамките на ФИ се подкрепят изключително иновативни проекти, които ще помогнат на европейските промишлени екосистеми да осъществят цялостен преход към неутралност по отношение на климата.

Програмата за ПРП, част от ФИ, предоставя също така индивидуална подкрепа под формата на безвъзмездни средства и техническа помощ на обещаващи проекти, които не са били избрани в рамките на дадена покана за представяне на предложения поради недостатъчна зрялост. Целта на ПРП е да помогне на тези проекти, които не са били избрани, да повишат нивото си на зрялост и да увеличат шансовете си за успех при следващи покани, обявени от ФИ.

ФИ се управлява чрез координираната работа на четирима основни участници. Приносът на всеки един от тези участници е разгледан в точките по-долу.

- Генерална дирекция „Действия по климата“ на Европейската комисия отговаря като цяло за изпълнението на ФИ, включително за решенията относно размера на финансовата помощ, приоритетите в областта на политиката и основните елементи на всяка покана за представяне на предложения. ГД „Действия по климата“ също така е отговорна като цяло за приемането на решенията за отпускане на средства.
- Европейската изпълнителна агенция за климата, инфраструктурата и околната среда (CINEA) е натоварена с: i) обявяването на поканите за представяне на предложения; ii) оценяването на поканите; iii) изготвянето и оформянето на споразуменията за предоставяне на безвъзмездни средства; и iv) осъществяването на мониторинга, надзора и плащанията по време на изпълнението на проектите.
- Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) отговаря за предоставянето на ПРП за избрани проекти.
- Държавите — членки на ЕС, играят съществена роля в установяването на контакт с потенциалните кандидати на тяхна територия и в подпомагането им както при кандидатстването с проекти (напр. чрез схеми за подпомагане на равнище държава членка), така и при тяхното изпълнение (напр. чрез улесняване на издаването на разрешения). Европейската комисия се консултира с държавите членки и по двата въпроса: i) решенията за финансиране, които определят периодичните покани за представяне на предложения от страна на ФИ; и ii) списъка на избраните проекти.

1.3 Принос на ФИ към осъществяването на други цели на политиката на ЕС

Чрез целта си да подкрепи внедряването на технологии с нулеви нетни емисии и иновативни технологии в Европа, ФИ допринася за постигането на няколко конкретни цели на политиката в рамките на Европейския зелен пакт. В точките по-долу са посочени седемте основни цели, за чието постигане допринася ФИ.

- ФИ допринася за постигането на целите на Европейския закон за климата⁹ за намаляване на емисиите на парникови газове с 55 % до 2030 г.
- ФИ допринася за постигането на целта за развитие на използването на водород от възобновяеми източници в Европа, както е заложено в няколко инициативи, като например: i) плана REPowerEU¹⁰ за осигуряване на 10 млн. тона водород от възобновяеми източници в Европа от вътрешно за Съюза производство и още 10 млн. тона от международен внос до 2030 г.; ii) целта на Европейската стратегия за използването на водорода¹¹ да се гарантира, че до 2050 г. в Европа ще бъдат инсталирани електролизьори с обща мощност 40 GW, произвеждащи 40 млн. тона водород; и iii) целта на Директивата за енергията от възобновяеми източници¹² да се гарантира, че 42 % от водорода, използван в промишлеността, е от възобновяеми източници до 2030 г. като достигне 60 % до 2035 г.
- ФИ допринася за постигането на целите на ЕС за разработване на алтернативни горива, като например заложените в инициативата ReFuelEU — сектор „Авиация“¹³ за превръщане на 2 % от горивото, предоставяно на летищата в ЕС, в устойчиво авиационно гориво до 2025 г. (и 6 % през 2030 г., 20 % през 2035 г. и 70 % през 2050 г.). ФИ допринася и за постигането на целта на плана за действие за биометан за достигане на вътрешно производство (т.е. производство в рамките на ЕС) от 35 млрд. m³ биометан до 2030 г.
- ФИ допринася за постигането на целите на Директивата за енергията от възобновяеми източници¹⁴ и плана REPowerEU за разгръщане на производството на енергия от възобновяеми източници и достигане на 45 % дял на възобновяемите източници в енергийния микс до 2030 г. (чрез цели като удвояване на производството на слънчева енергия до 2025 г., инсталиране на 600 GW мощности за слънчева енергия до 2030 г., удвояване на темпа на внедряване на термopомпи и насърчаване на интегрирането на топлофикационни системи с геотермални и слънчеви енергийни източници). ФИ допринася и за постигането на целите на стратегията за енергия от разположени в морето

---

⁹ Регламент (ЕС) 2021/1110.

¹⁰ Регламент (ЕС) 2023/435.

¹¹ COM(2020) 301.

¹² COM(2021) 148.

¹³ COM(2021) 561.

¹⁴ Директива (ЕС) 2018/2001.

инсталации¹⁵, която цели до 2050 г. мощностите за електрогенериране от вятърна енергия да достигнат 300 GW в морето и 40 GW в океана.

- ФИ допринася за постигането на целите на Регламента относно батериите¹⁶ да се укрепи функционирането на вътрешния пазар на батерии в ЕС (включително по отношение на самите продукти, процесите на производство и обезвреждане, отпадъчните батерии и рециклираните материали), за да се насърчи кръговата икономика. ФИ също така допринася за постигането на целта на Регламента относно батериите за намаляване на екологичните и социалните въздействия през всички етапи от жизнения цикъл на батериите.
- ФИ допринася за постигането на общите цели на законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии¹⁷, насочен към иновации и увеличаване на производствените мощности за технологии с нулеви нетни емисии, така че до 2030 г. дружествата от ЕС да могат да осигурят поне 40 % от нуждите на ЕС от внедряване на тези технологии. ФИ допринася и за постигането на целта за достигане на 50 млн. тона годишно капацитет за съхранение на CO₂ до 2030 г.
- От 2023 г. нататък ФИ ще има активен принос и към платформата за стратегически технологии за Европа (STEP)¹⁸, която има за цел да наложи и използва максимално съществуващите инструменти за финансиране на ЕС за бързо разгръщане на финансовата подкрепа в полза на инвестициите на предприятията в стратегически технологии. Комисията предлага¹⁹ да подсили ФИ с 5 млрд. евро от програмата STEP, предназначени за проекти, разположени в държави членки с БВП на глава от населението под средното равнище за ЕС. Платформата също така добавя „печат за суверенитет“ към проектите по време на процеса на подбор, който представлява нов етикет, предназначен да помогне на организаторите на проекти да привлекат публични и частни инвестиции, като се удостовери приносът на проекта към целите на STEP, независимо дали проектът е успял да получи финансиране от ЕС.

Одобрените проекти ще донесат и социални и икономически ползи, като например създаване на качествени работни места в рамките на екологичния преход, подкрепа за местните икономики и сътрудничество между различни отрасли за насърчаване на иновациите и устойчивостта. Подкрепата за вътрешните за ЕС производствени мощности за нови технологии, като например електролизьори и акумулаторни батерии, ще укрепи промишлената основа на Европа и ще създаде икономии от мащаба, които ще направят тези технологии по-конкурентоспособни на международно равнище. Освен това ФИ може да спомогне за преодоляване на социалните аспекти и аспектите на пазара

---

¹⁵ COM(2020) 741.

¹⁶ COM(2020) 798.

¹⁷ COM(2023) 161.

¹⁸ COM(2023) 335.

¹⁹ COM(2023) 335 final.

на труда, свързани със справедливия екологичен преход, като се подкрепят преобразуването на промишлените дейности в нисковъглеродни варианти и включването на съществуващия експертен опит в новата екосъобразна икономика.

1.4 Полезни взаимодействия с други инструменти за финансиране на ЕС

ФИ има за цел да осигури полезни взаимодействия и допълване с други инструменти за инвестиционна подкрепа, като например: i) програмата InvestEU; ii) програмите за отпускане на заеми от ЕИБ; и iii) други програми на ЕС за финансиране, като „Хоризонт Европа“ или Механизма за свързване на Европа. По-подробна информация за полезните взаимодействия и допълването, постигнати досега с тези инструменти, може да бъде намерена в раздел 5.5.1 от настоящия доклад.

1.5 Обмен на знания за решения в областта на чистите технологии

Обменът на знания е съществена част от ФИ, тъй като подпомага възпроизвеждането и по-бързото навлизане на пазара на технологии или решения, подкрепяни от ФИ.

Делегираният регламент относно ФИ изисква всички предложения, кандидатстващи за подкрепа по линия на ФИ, да включват план за обмен на знания с цел да се осигури: i) активно разпространяване на придобитите знания; ii) подпомагане на насърчаването на разширяването на обхвата до търговска готовност; и iii) ускоряването на внедряването и търговската реализация на предложените технологии. Проектите, които получават подкрепа от ФИ, следва да предоставят на обществеността информация за разработването и изпълнението на проектите на своите уебсайтове, като посочват и средствата, които проектът е получил от ЕС. Също така е от особена важност проектите да съберат поуките, извлечени от проектите, относно предизвикателствата, срещнати при достигането на окончателното набавяне на финансирането²⁰ и започването на функционирането. Тази информация се очаква да помогне за навлизането на пазара на демонстрираните технологии и да се намалят рисковете при прехода към широкомащабно производство и използване на нисковъглеродни продукти.

Данните, събрани от проектите, се използват от Комисията за информиране при последващото разработване на политики. Тези данни се използват и за подпомагане на други проекти в рамките на ФИ, заинтересовани страни от промишлеността и бъдещи кандидати. CINEA и рамката за обмен на знания гарантират, че търговската информация с чувствителен характер ще остане поверителна. Дейностите в рамките на обмена на знания включват: i) събития при закрити врата между проектите в рамките на ФИ; ii) отворени събития за обмен на знания, засилване на полезните взаимодействия с други финансирани от ЕС проекти и държави членки и подпомагане на разпространението на получените знания; и iii) информация за портфейла от проекти на ФИ. Допълнителна информация за извършената до момента работа в областта на обмена на знания може да бъде намерена в раздел 5.1.2 от настоящия доклад.

---

²⁰ Моментът от цикъла на разработване на проекта, когато всички споразумения, свързани с проекта и финансирането, са подписани и всички изисквани условия, съдържащи се в тях, са изпълнени.

1.6 Цел на настоящия доклад

Настоящият доклад съдържа отчет за състоянието на изпълнението на ФИ към 31 декември 2022 г., като в него са представени: i) резултатите от поканите за представяне на предложения и ПРП, осъществени през 2022 г.; ii) кумулативните резултати на ФИ; и iii) заключенията и очакваните следващи стъпки.

Съгласно Директивата за СТЕ на ЕС²¹ до 31 декември 2023 г. и всяка година след това Комисията трябва да докладва на Комитета по изменението на климата относно изпълнението на ФИ. Този доклад следва да съдържа анализ на проектите, на които е отпуснато финансиране, по сектори и държави членки, както и очаквания принос на тези проекти за постигане на целта за неутралност по отношение на климата до 2050 г. в ЕС.

Целта на настоящия специфичен доклад е да се изпълни това изискване и да се докладва по отношение на изпълнението на ФИ до **31 декември 2022 г.** Той включва следната информация:

- i) общ преглед на най-важните етапи, постигнати при изпълнението на ФИ през 2022 г.;
- ii) изпълнението и резултатите от поканите за представяне на предложения на ФИ, проведени през 2022 г.;
- iii) кумулативните резултати на ФИ от неговото начало до края на 2022 г.;
- iv) състоянието на изпълнението на ПРП до края на 2022 г.;
- v) преглед на основните следващи стъпки, планирани за 2023 г.

2 КЛЮЧОВИ ЕТАПИ НА ФОНДА ЗА ИНОВАЦИИ ПРЕЗ 2022 Г.

Шестте ключови етапа, постигнати от ФИ през 2022 г., са изложени в параграфите по-долу.

1. **Отпускане на безвъзмездни средства в рамките на втората покана за представяне на предложения за широкомащабни проекти (LSC-2021).** Общият бюджет на поканата беше 1,5 млрд. евро за проекти с очаквани капиталови разходи над 7,5 млн. евро на проект. Поканата беше обявена на 26 октомври 2021 г., а безвъзмездните средства бяха отпуснати на 11 юли 2022 г.
2. **Обявяване и отпускане на безвъзмездни средства в рамките на втората покана за маломасщабни проекти (SCC-2021).** Бюджетът на поканата беше 100 млн. евро за проекти с очаквани капиталови разходи под 7,5 млн. евро на

---

²¹ Член 10а, параграф 8 от Директива 2003/87/ЕО, както е изменена през 2023 г.

проект. Беше обявена на 31 март 2022 г., а безвъзмездните средства бяха отпуснати на 12 декември 2022 г.

3. **Обявяване на третата покана за представяне на предложения за широкомащабни проекти (LSC-2022).** Общият бюджет на поканата беше 3 млрд. евро за проекти с очаквани капиталови разходи над 7,5 млн. евро на проект. Тя беше обявена на 3 ноември 2022 г. Резултатите от поканата бяха публикувани на 13 юли 2023 г.²², като бяха избрани 41 проекта за подготовка на споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства.
4. **Осъществяване на дейности за комуникация и ангажираност във връзка с всяка покана за представяне на предложения.** Комисията и CINEA организираха специални уебинари²³ и информационни дни, по време на които:
  - i) текстовете на поканите бяха подробно обяснени на потенциалните кандидати;
  - ii) бяха дадени отговори на въпросите на потенциалните кандидати; и
  - iii) потенциалните кандидати получиха допълнителни материали с насоки за кандидатстване. Успоредно с това беше активирана специална телефонна линия за помощ, която през 2022 г. отговори на повече от 1100 въпроса (778 за поканата за широкомащабни проекти и 334 за маломасщабни проекти).
5. **Изпълнение на първата програма за ПРП и избор на допълнителни потенциални бенефициери.** До края на 2022 г. общо 40 проекта от поканите за широкомащабни проекти са получили подкрепа по програмата ПРП. Към момента ЕИБ е приключила изпълнението на ПРП за 19 проекта, докато 3 проекта все още получават ПРП, а 15 проекта са в процес на преговори за получаването ѝ. Три проекта са отказали ПРП.
6. **Стартиране на разработването на механизми за състезателно наддаване в рамките на ФИ.** През 2022 г. започва и подготовката за новата процедура за състезателно наддаване (т.е. търгове) в рамките на ФИ. Бяха проведени проучвания относно възможните икономически решения и механизми за ценообразуване на процедурата за състезателно наддаване. Първият пилотен търг ще стартира през 2023 г., а съответната информация ще бъде включена в годишния доклад на ФИ за 2023 г. Процедурата за състезателно наддаване ще включва и механизъм „търг като услуга“, който ще даде възможност на държавите от ЕИП да използват ресурсите на националния си бюджет за отпускане на подкрепа по проекти, разположени на тяхна територия, като същевременно разчитат на общоевропейски тържен механизъм за определяне на най-конкурентните проекти.

---

²² Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_3787

²³ [Широкомащабни проекти \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_3787) и [маломасщабни проекти \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_3787) в раздел „Уебинари“.

3 ВТОРА ПОКАНА ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ШИРОКОМАЩАБНИ ПРОЕКТИ (LSC-2021)

LSC-2021 е насочена към проекти с капиталови разходи от над 7,5 млн. евро на проект. В нея бяха избрани 16 проекта, за които бяха поискани общо 1,78 млрд. евро (средно 111 млн. евро безвъзмездни средства на проект). Поканата привлече много отлични проекти, но чрез LSC-2021 можеше да бъдат предоставени само 36 % от общия размер на безвъзмездните средства, поискани от проекти, които отговарят или надхвърлят праговете изисквания на оценката за класиране. Най-подкрепеният сектор в рамките на LSC-2021 е „цимент и вар“ с четири проекта, които получават общо 653 млн. евро за внедряване на решения за улавяне и съхранение на CO₂. Общо избраните проекти се очаква да спомогнат за избягването на 132 млн. тона CO₂ екв. за 10 години.

3.1 Участие на проектите в поканата

Първоначалният бюджет за предложенията в рамките на LSC-2021 беше 1,5 млрд. евро и имаше за цел да се подкрепят проекти с очаквани капиталови разходи над 7,5 млн. евро на проект във всеки допустим сектор за ФИ. В решението за финансиране преди поканата беше определена и разпоредба за максимална гъвкавост от 20 % от общия бюджет, ако бюджетът се окаже недостатъчен за получените предложения над минималните прагове). Поканата беше обявена на 26 октомври 2021 г., а крайният срок за получаване на предложенията беше 3 март 2022 г. Резултатите от оценката бяха обявени на 11 юли 2022 г.

В рамките на поканата бяха получени 139 предложения, от които 121 (87 %) бяха сметнати за допустими и отговарящи на изискванията за оценка (вж. фигура 2). Качеството на предложенията беше високо, в резултат на което 48 предложения отговаряха на минималния праг за оценка или го надхвърляха, за да бъдат разгледани за отпускане на безвъзмездни средства. След като бяха класирани в съответствие с резултатите от оценката по приложимите критерии за отпускане на безвъзмездни средства и като се има предвид ограниченият наличен бюджет, 16 проекта бяха избрани и поканени за изготвяне на споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства, а 5 проекта бяха включени в резервния списък.

Фигура 2: Резултати от оценката на LSC-2021

Две предложения²⁴, които бяха избрани за изготвяне на споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства, не завършиха процеса. В резултат на това първото предложение от резервния списък²⁵ беше поканено да участва в преговори за отпускане на безвъзмездни средства. До края на 2022 г. 15 проекта са подписали споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства със CINEA, за да се възползват от подкрепата по линия на ФИ, докато проектът от резервния списък все още е в процес на изготвяне на споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства.

От всички предложения, получени в рамките на LSC-2021, 59 (45 % от всички получени предложения) са повторно подадени от предишната покана за представяне на предложения по LSC-2020, включително 3, които са получили ППП по LSC-2020. От 16-те окончателно избрани предложения в рамките на LSC-2021 – 9 бяха сред тези 59 повторно подадени предложения. Този случай показва до каква степен проектите могат да се възползват от опита с кандидатстването и впоследствие да подобрят своята конкурентоспособност, особено чрез отстраняване на недостатъците в техническата, финансовата и оперативната зрялост на своите проекти. Също така този случай показва значението на наличието на програма за ППП, която да помогне на проектите да станат по-зрели. След LSC-2021 от 32 проекта, които не бяха избрани поради ограничения наличен бюджет, 18 проекта бяха поканени да получат ППП, предоставена от ЕИБ.

3.2 Бюджет на поканата и поискана финансова подкрепа

Общият размер на безвъзмездните средства, поискани от всички проекти, кандидатствали по втората покана за широкомащабни проекти (LSC-2021), възлиза на 11,2 млрд. евро. Проектите, за които бе преценено, че отговарят на изискванията за минимален праг или ги надхвърлят, са поискали безвъзмездни средства на обща стойност 4,97 млрд. евро. Тази сума значително надвишаваше наличния бюджет от 1,5 млрд. евро. Поради тази причина Комисията използва правилото за 20 % гъвкавост, за да увеличи максимално въздействието на тази покана за представяне на предложения. Правилото за гъвкавост, както е определено във всяко от решенията за финансиране на ФИ, позволява промени в наличния бюджет при няколко ситуации. Една от ситуацията е, когато резултатите от поканата за представяне на предложения са такива, че много проекти са оценени като отговарящи или надхвърлящи минималните прагови изисквания, но не могат да бъдат поканени за изготвяне на споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства поради бюджетните ограничения на поканата. В резултат на това, въпреки прилагането на правилото за гъвкавост, предложенията, поканени за изготвяне на споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства, представляват само 36 % (1,78 млрд. евро) от общата сума, поискана от предложенията, които отговарят на изискванията за праг за оценка или ги надхвърлят.

Общият размер на капиталовите разходи на окончателно избраните проекти в рамките на LSC-2021 възлиза на 8,47 млрд. евро, а максималният размер на безвъзмездните средства от страна на ФИ за тези проекти е 1,78 млрд. евро. Това означава, че ФИ е използвал други инвестиции на стойност почти 4 пъти по-голяма от собствения му принос. Средният размер на капиталовите разходи (CAPEX) за проект е 530 млн. евро, а

---

²⁴ Проекти: i) *RISE* (по искане на кандидата) и ii) *IONFibre* (по искане на CINEA, тъй като кандидатът е предложил промени, които биха поставили под въпрос резултата от оценката).

²⁵ Проект EAVORLOOP.

средният размер на исканите безвъзмездни средства е приблизително 111 млн. евро за проект.

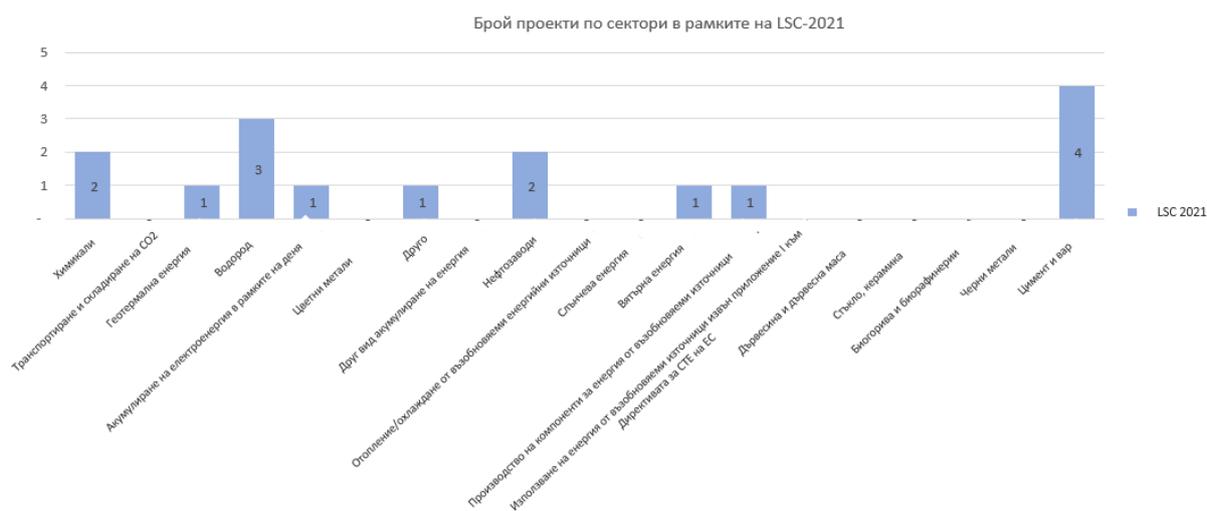
В резултат на LSC-2021 се разкри повишен интерес към ФИ от страна на организаторите на проекти, които търсят повече от 7,5 млн. евро на проект. Поради това наличният бюджет за този вид покани се оказа недостатъчен. След LSC-2021 г. от общо 4,97 млрд. евро, поискани от проекти, които отговарят на минималните прагови изисквания или ги надхвърлят, проекти на стойност 3,2 млрд. евро не можаха да бъдат избрани поради недостатъчен бюджет. Същевременно LSC-2021 показва, че конкурентният характер на поканите за представяне на предложения осигурява ефективен подход за мобилизиране на частно финансиране, като безвъзмездните средства от ФИ представляват средно 23 % от капиталовите разходи на проектите.

3.3 Характеристики на избраните проекти

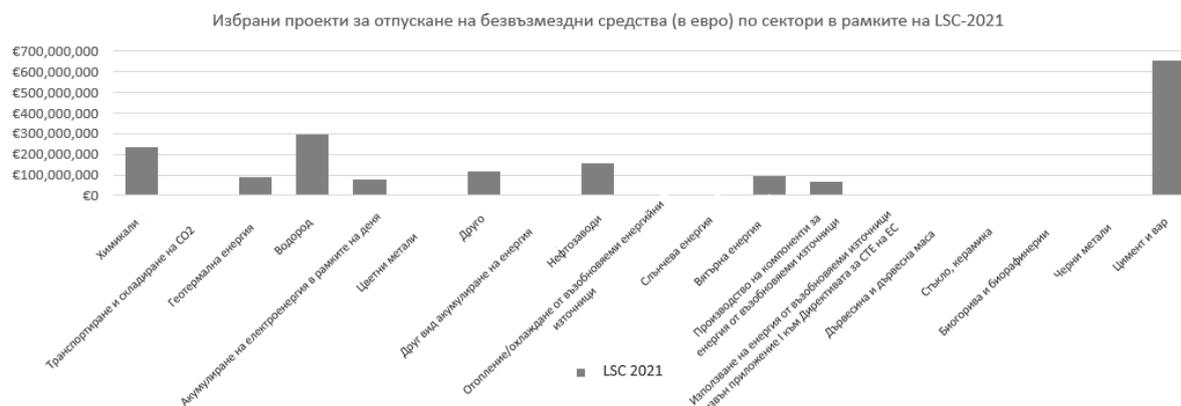
3.3.1 Сектори

В крайна сметка 16-те проекта, избрани за изготвяне на споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства, бяха разпределени в 8 сектора на дейност (вж. фигура 3). Най-голям брой проекти (4 проекта или 25 % от всички избрани проекти) са в сектора „цимент и вар“. Тези 4 проекта получиха 37 % от общата сума на безвъзмездните средства (вж. фигура 4). Избраните проекти показаха значението на ФИ за подкрепа на мащабни инициативи за декарбонизация на промишлените дейности, като например производството на цимент, химическите и нефтохимическите процеси и използването на водорода като алтернативно чисто гориво. Особено конкурентоспособна е циментовата промишленост, която предлага надеждни и рентабилни решения за намаляване на емисиите на парникови газове чрез технологии за улавяне и съхранение на CO₂

Фигура 3: Брой проекти по сектори в рамките на LSC-2021

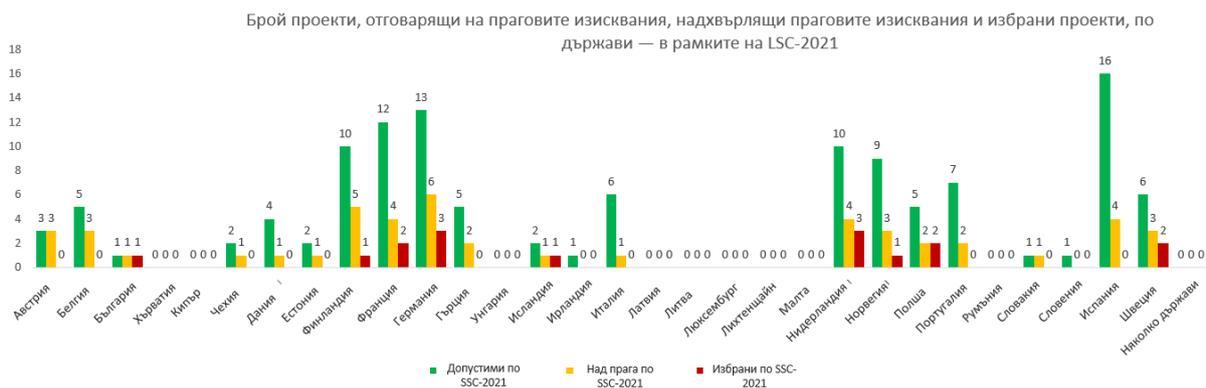
Фигура 4: Размер на безвъзмездните средства (в евро) за избраните проекти в рамките на LSC-2021

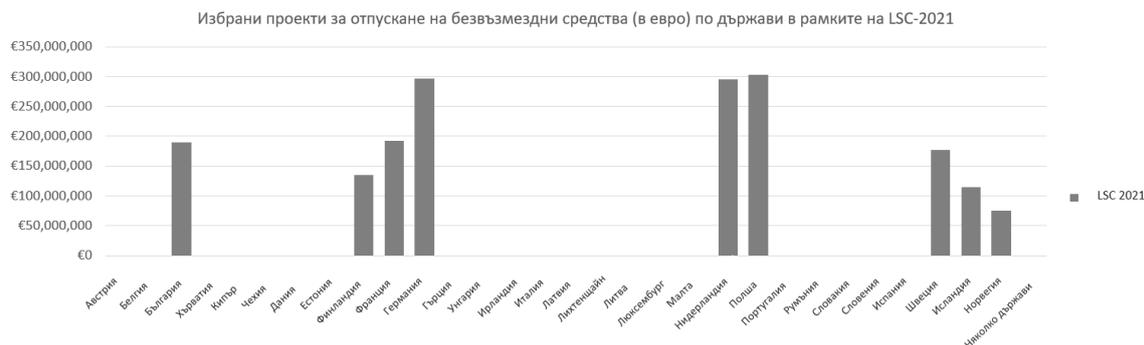
3.3.2 Географско разпределение

Избраните проекти, на които са отпуснати безвъзмездни средства, бяха разпределени в девет държави членки, както и в Норвегия и Исландия. Държавите членки с най-много избрани проекти с отпуснати безвъзмездни средства са Нидерландия и Германия (по 3 проекта). Най-много безвъзмездни средства бяха предоставени за проекти, разположени в Нидерландия, Германия и Полша, като делът на всяка от тези държави е около 17 % от общия отпуснат бюджет, или приблизително 302 млн. евро (вж. фигури 5 и 6). Проектите, базирани в Западна и Северна Европа, все пак се представиха по-добре по време на оценяването в тази покана за широкомащабни проекти, в сравнение с по-ниските равнища на отговарящи на изискванията проекти в Централна и Източна Европа.

Фигура 5: Брой проекти: отговарящи на праговете изисквания, надхвърлящи праговете изисквания и избрани проекти, по държави — в рамките на LSC-2021

Фигура 6: Размер на безвъзмездните средства (в евро) за избраните проекти, по държави — в рамките на LSC-2021

3.3.3 Потенциал за намаляване на емисиите на парникови газове

Прогнозната обща стойност в абсолютно изражение на избегнатите емисии на парникови газове от избраните проекти, на които са отпуснати безвъзмездни средства в рамките на LSC-2021, е 132 млн. тона CO₂-екв. за период от 10 години, като средният принос на проект е 8,2 млн. тона избегнати емисии на CO₂-екв. Най-голям принос към това число имат проектите в сектора „цимент и вар“ (28 %), акумулирането на електроенергия в рамките на деня (26 %) и химическия сектор (11 %). Най-голяма ефективност на разходите в съотношението между размера на безвъзмездните средства и абсолютното изражение на избегнатите емисии на парникови газове е постигната при проектите за акумулиране на електроенергия в рамките на деня — средно 458 kg избегнати емисии на CO₂-екв. на 1 евро безвъзмездни средства, което показва значителното въздействие на тези технологии за подпомагане на интегрирането на енергия от възобновяеми източници в електроенергийната мрежа.

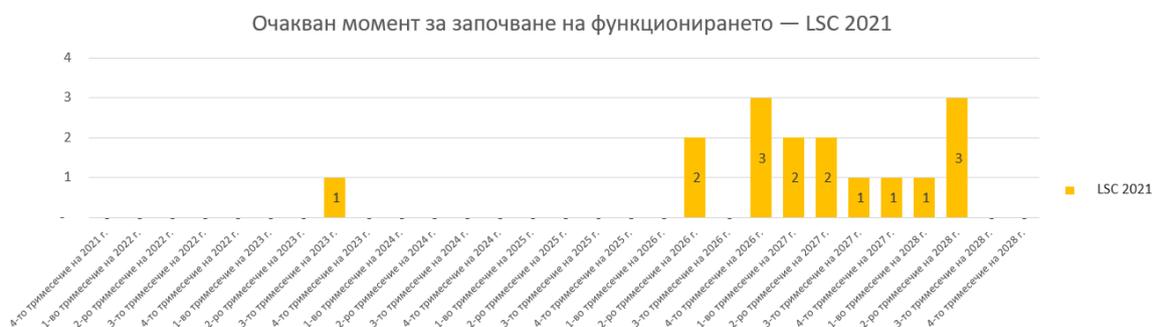
3.3.4 Степен на зрялост

Всички проекти, избрани в рамките на LSC-2021, са планирали да постигнат окончателно набавяне на финансирането до второто тримесечие на 2025 г. и да влязат в експлоатация до второто тримесечие на 2028 г., както е показано на фигури 7 и 8. Средно времето за постигане на окончателно набавяне на финансирането е 22 месеца, а времето за започване на функционирането — 58 месеца. Като се има предвид, че техническата зрялост на проектите, участващи във ФИ, като цяло е ниска и за започването на функционирането им са необходими средно почти 5 години, това съответства на иновативния характер на подкрепяните технологии. Един от проектите, NorthStorPlus, вече достигна окончателно набавяне на финансирането в края на 2022 г.

Фигура 7: Очаквана дата на окончателното набавяне на финансирането по LSC-2021

Фигура 8: Очаквана дата на започването на функционирането по LSC-2021

3.3.5 Степен на иновативност и потенциал за по-широка приложимост

Степента на иновативност в избраните предложения беше много добра, като почти всички предложения получиха 4 точки (от максимално 5) или по-висока по този критерий по време на оценяването им, с добри резултати както по подкритерия „най-съвременни практики“, така и по подкритерия „принос към политиката на ЕС“.

ФИ има за цел да избере проекти с технически и пазарен потенциал за: i) широко приложение или възпроизвеждане; или ii) бъдещо намаляване на разходите. Ето защо при оценката се взема предвид: i) дали предложенията са широко приложими на ниво проект и в регионалната икономика; ii) дали предложенията са широко приложими на ниво сектор и в цялата икономика; и iii) качеството и обхвата на плана за обмен на знания. По отношение на потенциала за по-широка приложимост всички избрани предложения в рамките на LSC-2021 получиха точки между 3,5 от 5 и 5 от 5, като почти всички получиха 4 или повече точки.

Проектите, избрани за подкрепа в рамките на LSC-2021, обхващат много технологични иновации, които могат да бъдат от решаващо значение за декарбонизацията на европейската икономика през следващите години. Примерите за ключови технологии включват: i) разрастване на ветроенергийните паркове в морето, съчетано с електролизьори за производство на водород; ii) производството, внедряването и

рециклирането на иновативни материали (като литиевоионни батерии с високо съдържание на никел) за електрохимично акумулиране на енергия в електроенергийните мрежи; iii) разработване на нови химични процеси за широкомащабно рециклиране на потоците от пластмасови отпадъци; или iv) включването на техники за улавяне и съхранение на CO₂ в технологичните процеси за производство на цимент.

4 ВТОРА ПОКАНА ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА МАЛОМАЩАБНИ ПРОЕКТИ (SSC-2021)

SSC-2021 беше насочена към проекти с капиталови разходи под 7,5 млн. евро на проект. Бяха избрани 17 проекта, които получиха общо 61,8 млн. евро (средно по 3,6 млн. евро безвъзмездни средства на проект). Въпреки че бяха подадени 66 предложения, само 17 от тях бяха оценени като отговарящи или надхвърлящи праговете за оценка. Поради това бюджетът на поканата не беше напълно използван, като имаше 38 % недостиг на участващи. Най-подкрепеният сектор в рамките на поканата беше този на стъклото, керамиката и строителните материали, като пет проекта получиха общо около 19 млн. евро, за да приложат решения за декарбонизация в своите промишлени процеси, като например електрифициране на пеци или рециркулация на отпадна топлина. Очаква се заедно избраните проекти да помогнат за избягването на 1,3 млн. тона CO₂ екв. за период от 10 години.

SSC-2021, която беше втората покана за представяне на малки предложения в рамките на ФИ, разполагаше с бюджет от 100 млн. евро и беше насочена към проекти с очаквани капиталови разходи под 7,5 млн. евро на проект в който и да е сектор, обхванат от СТЕ на ЕС. Тя беше обявена на 31 март 2022 г., а крайният срок за получаване на предложения беше 31 август 2022 г. Резултатите от оценката бяха обявени на 12 декември 2022 г.

Бяха представени 66 предложения, от които 53 (80 %) бяха счестени за допустими и отговарящи на изискванията за оценка. От тези 53 предложения 17 изпълниха или надхвърлиха минималните прагови изисквания за оценка, за да бъдат разгледани за предоставяне на безвъзмездни средства. Тъй като наличният бюджет надхвърляше общата поискана подкрепа на предложенията, всички 17 от тези предложения бяха избрани за изготвяне на споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства (вж. фигура 9).

Фигура 9: Брой проекти, участващи в рамките на SSC-2021

4.1 Бюджет на поканата и поискана финансова подкрепа

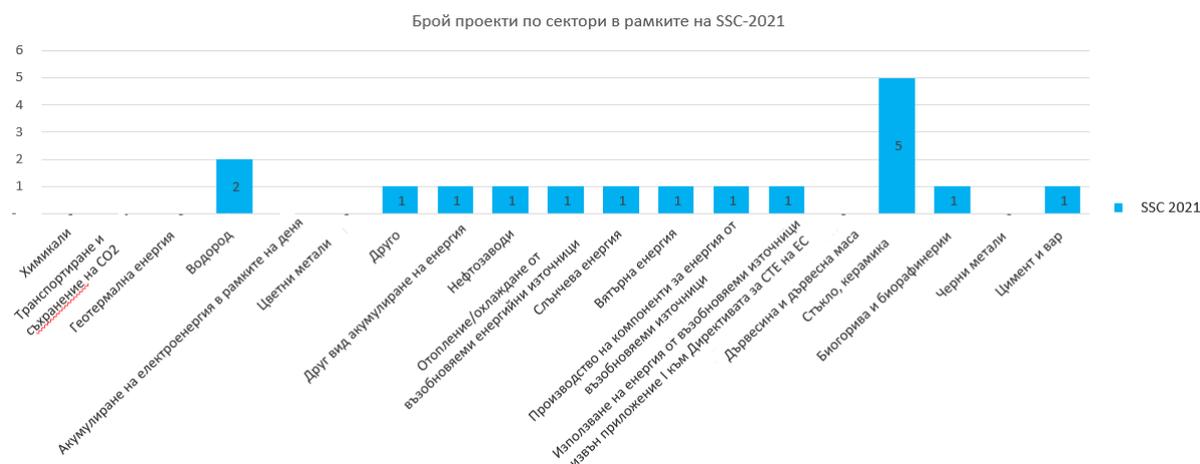
Проектите, кандидатстващи в рамките на SSC-2021, поискаха общо 302,8 млн. евро. Проектите, за които беше преценено, че отговарят на минималните прагови изисквания или ги надхвърлят — всички те бяха избрани за изготвяне на споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства — представляваха общо искане за безвъзмездна помощ в размер на 61,8 млн. евро, което е средно 3,64 млн. евро на проект. Капиталовите разходи за проектите, окончателно отпуснати в рамките на SSC-2021, възлизат на 115 млн. евро, като средната стойност на един проект е 6,7 млн. евро.

4.2 Характеристики на избраните проекти

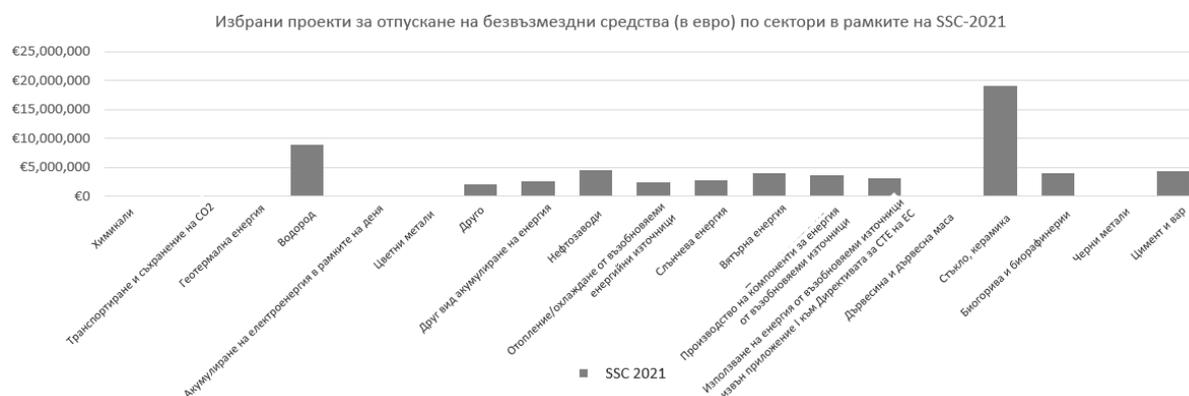
4.2.1 Сектори

17-те проекта, които в крайна сметка бяха избрани за изготвяне на споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства, бяха разпределени в 12 сектора на дейност. От 17-те проекта 29 % (или 5 проекта) са свързани със „стъкло, керамика и строителни материали“, като тези проекти са получили 31 % от предоставените безвъзмездни средства, както е показано на фигури 10 и 11. По време на тази покана за представяне на предложения ФИ доказа, че е ключов инструмент за подпомагане на дейности за декарбонизация на промишлеността в малък мащаб, като се насърчиха изключително конкурентоспособни проекти за подобряване на пещите в стъklarската промишленост с решения като електрификация или рециркулация на отпадна топлина.

Фигура 10: Брой проекти по сектори в рамките на SSC-2021

Фигура 11: Размер на безвъзмездните средства по сектори в рамките на SSC-2021

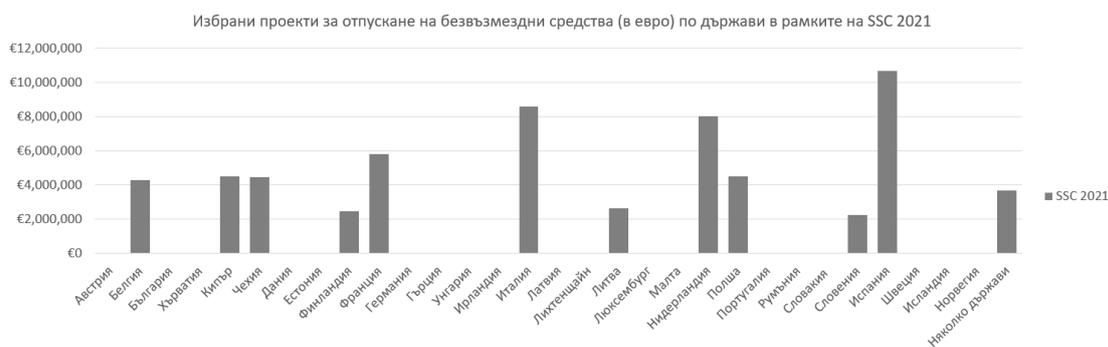
4.2.2 Географско разпределение

Избраните проекти бяха разпределени в 12 държави членки. Държавата членка с най-много избрани проекти е Испания (3 проекта), която е получила и най-много средства — 17 % от общия бюджет (или 10,7 млн. евро). Имаше един проект, разположен в три различни държави (Чехия, Франция и Испания), насочен към производство на компоненти за енергия от възобновяеми източници. В тази покана за маломощни проекти почти 53 % от избраните предложения бяха от южната, централната и източната част на Европа, като само едно предложение беше от Северна Европа (Финландия). Тази картина е различна от наблюдаваната при поканата за широкомащабни проекти (където повечето проекти бяха от Северна и Западна Европа), като по този начин се допринесе за балансиране при географското разпределение на финансирането.

Фигура 12: Брой проекти по държави в рамките на SSC-2021

Фигура 13: Размер на безвъзмездните средства (в евро) по държави в рамките на SSC-2021

4.2.3 Потенциал за намаляване на емисиите на парникови газове

Прогнозиранят общ потенциал за намаляване на емисиите на парникови газове от избраните проекти, за които са отпуснати безвъзмездни средства в рамките на SSC-2021, е 1,3 млн. тона CO₂-екв. за период от 10 години, като средният принос на проект е 79 121 тона CO₂-екв. Най-голям принос в това число имат проектите в сектора на стъклото, керамиката и строителните материали (34 %) и в сектора на цимента и ворта (30 %). Най-голяма ефективност на разходите в съотношението между размера на безвъзмездните средства и намалението в абсолютно изражение на емисиите на парникови газове е постигната при проектите в сектора на цимента и ворта — средно 92 kg намалени емисии на CO₂-екв. на 1 евро безвъзмездни средства. Тази ефективност е особено видима при заместването на изкопаемите горива в циментовите пещи.

4.2.4 Степен на зрялост

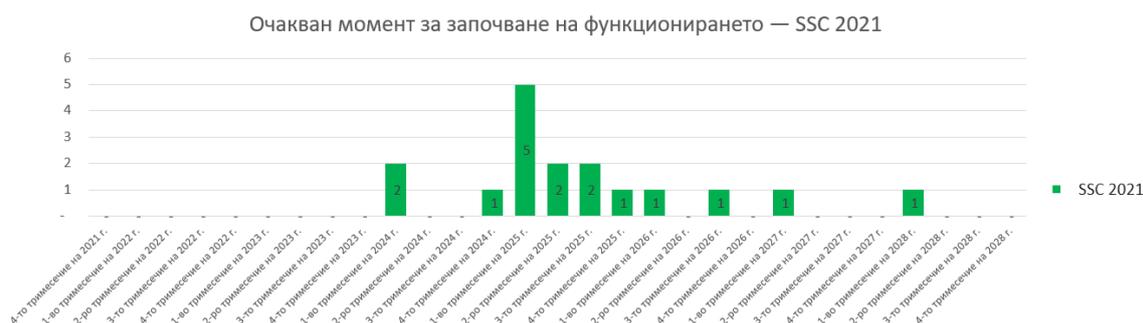
Всички проекти, избрани в рамките на SSC-2021, планират да постигнат окончателно набавяне на финансирането до третото тримесечие на 2025 г. и да започнат да функционират до началото на 2028 г. Освен това 88 % от тях ще постигнат окончателно набавяне на финансирането до края на 2024 г., а 76 % ще започнат за функционират до

края на 2025 г., което е по-бързо от темпото на широкомащабните проекти, тъй като по-малките проекти са по-лесни за изпълнение.

Фигура 14: Планирана дата за окончателно набавяне на финансирането на проектите, избрани в рамките на SSC-2021

Фигура 15: Очаквана дата на започването на функционирането на проектите, избрани в рамките на SSC-2021

4.2.5 Степен на иновативност и потенциал за по-широка приложимост

Степента на иновативност в избраните предложения в рамките на SSC-2021 е много добра, като над 50 % от предложенията получиха 12 точки (от максимално 15) или повече по този критерий.

По отношение на потенциала за по-широка приложимост над 70 % от избраните предложения в рамките на SSC-2021 получиха висок резултат от над 12 точки (от максимално 15). Тази покана доведе до разнообразни проекти в подкрепа на области като декарбонизацията на интензивните отрасли, усъвършенстването на решенията за акумулиране на енергия или разширяването на възможностите за използване на енергия от възобновяеми източници. Например, ФИ ще подкрепя проекти за: i) съчетаване на електропроизводството от слънчева енергия със селскостопански дейности; ii) насърчаване на решения за транспортна мобилност, основани на водородно гориво или вятърна енергия; и iii) изграждане на топлофикационни системи, използващи геотермална енергия. За промишления сектор проектите по тази покана ще разработят

решения като: i) електрически пещи в стъklarската промишленост; ii) поглъщане на въглерод благодарение на строителни материали за сглобяеми конструкции; или iii) включването на алтернативни горива (напр. водород от възобновяеми източници или биогорива) и термопомпи в различни технологични процеси. Що се отнася до решенията за акумулиране на енергия, проектите в рамките на SSC-2021 ще разработят решения като подобрени схеми за „енергия като услуга“ или нови технологии за охлаждане на батериите на електрическите превозни средства, които намаляват теглото на системите за акумулиране на енергия.

5 КУМУЛАТИВНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ФОНДА ЗА ИНОВАЦИИ ДО КРАЯ НА 2022 Г.

До края на 2022 г. ФИ е обявил и предоставил безвъзмездни средства по четири покани за представяне на предложения: две за маломашабни проекти и две за широкомащабни проекти. Общо 70 проекта бяха избрани да получат подкрепа под формата на безвъзмездни средства на обща стойност 3,1 млрд. евро. Интересът на организаторите на проекти остава висок, особено по отношение на поканите за широкомащабни проекти. Най-голямата подкрепа досега е била насочена към проекти, целящи декарбонизиране на енергоемките отрасли, с особено ударение върху сектора на цимента и варта. От географска гледна точка все още има недостатъчно участващи проекти на кандидати, намиращи се в Източна Европа. В момента избраните проекти планират да предотвратят емисии от 215 млн. тона CO₂ екв. за период от 10 години, което превръща ФИ в ключов фактор, допринасящ за Европейския зелен пакт и целта на ЕС за постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г.

ФИ обяви първата си покана за представяне на предложения на 3 юли 2020 г. (първа покана за широкомащабни проекти), а втората — на 1 декември 2020 г. (първа покана за маломашабни проекти). До края на 2022 г. бяха обявени три допълнителни покани: втората покана за маломашабни проекти (31 март 2022 г.), втората покана за широкомащабни проекти (26 октомври 2022 г.) и третата покана за широкомащабни проекти (3 ноември 2022 г.).

5.1 Участие на проектите в поканата

В периода от началото си до края на 2022 г. ФИ е получил общо 748 предложения за проекти, както големи, така и малки, от които 70 проекта са били предварително избрани за сключване на споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства. Както е показано на фигура 16, участието в поканите за маломашабни проекти се различава от участието в поканите за широкомащабни проекти. Първоначално поканите за маломашабни проекти привлякоха голям интерес, но след това участието намаля със 70 % между първата и втората покана. Една от причините за тази загуба на интерес към поканите за маломашабни проекти може да се дължи на малкия размер на максимално изискваните капиталови разходи (CAPEX), който е само 7,5 млн. евро. Проекти с такъв размер често имат достъп до национално финансиране с по-малка конкуренция и по-

лесни процедури за кандидатстване. Подобен е моделът и при поканата за широкомащабни проекти, която също първоначално предизвика силен интерес. Въпреки това броят на предложенията между първата и втората покана за широкомащабни проекти е намалял с 55 %²⁶. В този случай причините за намаляването на броя на предложенията може да се дължат на много големия брой кандидати/много ниския процент на успеваемост при първата покана за представяне на предложения за широкомащабни проекти през 2020 г. (LSC-2020), което може да е обезкуражило кандидатите да кандидатстват през следващата година. Следва също така да се отбележи, че по време на първата покана за широкомащабни проекти през 2020 г. беше приложен двуетапен процес на подбор; първоначалният етап беше за „изразяване на интерес“, последван от пълен етап на „покана за представяне на предложения“. След първия етап беше установено, че 117 предложения отговарят на праговите критерии или ги надхвърлят, а 70 от тези предложения бяха поканени на втория етап в съответствие с разпоредбите на поканата, в резултат на което 48 предложения надхвърлиха праговите критерии на този втори етап, като 7 от тях бяха поканени за изготвяне на споразумение за безвъзмездни средства. Тази схема е в съответствие с член 12 от Делегирания акт относно ФИ. Този двуетапен подход обаче доведе до значителна административна тежест, като същевременно ненужно се удължи периодът на оценяване, като това също може да е обезкуражило кандидатите да представят предложения през следващата година. Процедурата от един етап в рамките на LSC-2021 се оказва по-рационална.

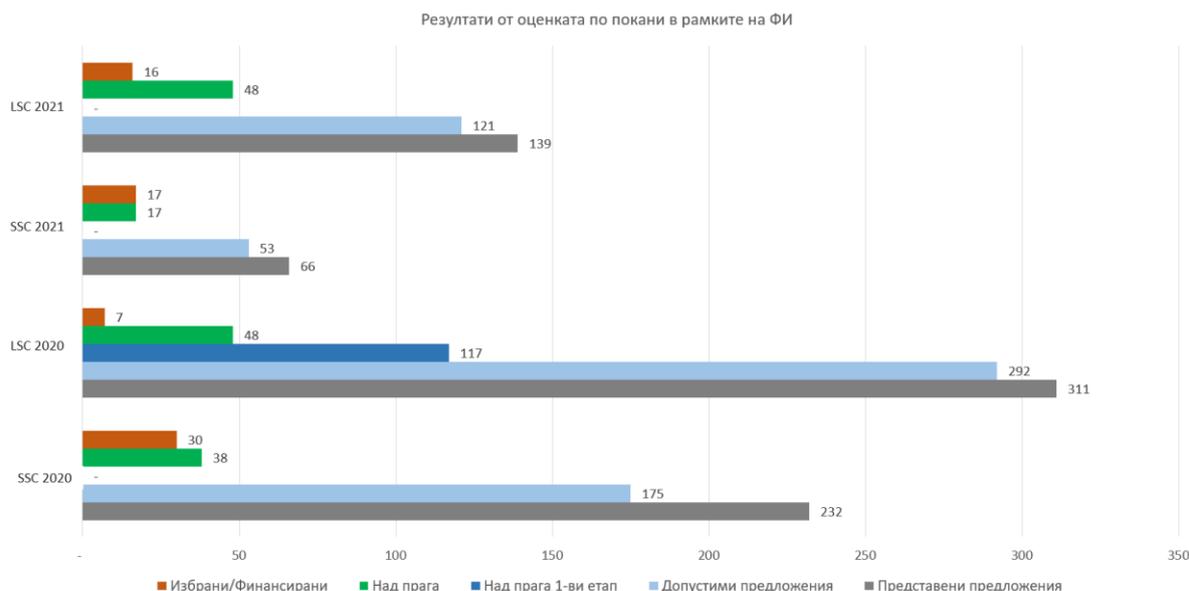
При поканите за маломасщабни проекти предложенията, които в крайна сметка бяха поканени за изготвяне на споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства, представляваха само 25 % от предложенията, които бяха оценени като отговарящи на изискванията за оценка, но представляваха 89 % от предложенията, които бяха оценени като надхвърлящи минималните прагови изисквания, за да бъдат разгледани за оценка.

При поканите за широкомащабни проекти броят на предложенията, които в крайна сметка бяха поканени за изготвяне на споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства, представляваше средно 15 % от предложенията, оценени като отговарящи на изискванията за оценка, и 46 % от предложенията, оценени като надхвърлящи минималния праг, за да бъдат разгледани за предоставяне на безвъзмездни средства.

---

²⁶ LSC-2020 беше организирана на два етапа. На първия етап бяха получени заявления за изразяване на интерес и 70 от най-високо оценените предложения бяха поканени да участват във втория етап. През втория етап се извърши целият процес на кандидатстване и оценка. В рамките на LSC-2020 от 311-те предложения, получени по време на първия етап, общо за 117 беше счетено, че отговарят на изискванията за втория етап. В съответствие с разпоредбите на поканата за представяне на предложения бяха поканени 70 предложения за кандидатстване по време на втория етап. През втория етап бяха получени и оценени 66 предложения.

Фигура 16: Брой проекти в поканите за представяне на предложения в рамките на ФИ (декември 2022 г.)

5.2 Бюджет на поканата и поискана финансова подкрепа

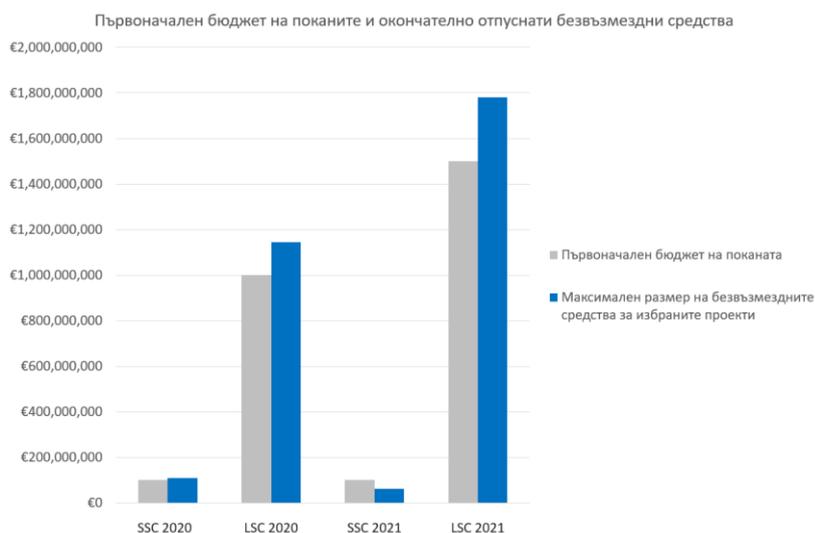
Избраните проекти в четирите покани за представяне на предложения в рамките на ФИ възлизат на обща прогнозирана стойност на капиталовите разходи от 13,5 млрд. евро. Общият максимален размер на подкрепата по линия на ФИ за избраните проекти е 3,1 млрд. евро под формата на безвъзмездни средства, което представлява средно 23 % безвъзмездна подкрепа за капиталовите разходи на всички проекти²⁷. Това също така означава, че понастоящем ФИ спомага за привличането на 10,4 млрд. евро от други източници на инвестиции — число, което нараства с всяка покана, както е показано на фигура 18.

Общият наличен бюджет на четирите покани, приключили до края на декември 2022 г., възлиза на 2,7 млрд. евро. Поради прекалено големия брой кандидати, особено при поканите за широкомащабни проекти, за три от поканите (SSC-2020, LSC-2020 и LSC-2021) беше приложено правилото за гъвкавост, заложено в решенията за финансиране²⁸. Прилагането на правилото за гъвкавост доведе до средно увеличение на първоначалния бюджет с 16 %, с което общият бюджет се увеличи с 3,14 млрд. евро, както е показано на фигура 17. Въпреки увеличения бюджет за три покани, при една от поканите — SSC-2021 — избраните проекти представляваха бюджет, който беше с 37 % по-нисък от общия бюджет на поканата.

²⁷ Безвъзмездните средства по линия на ФИ покриват както капиталовите, така и оперативните разходи, така че тези цифри са дадени като ориентир.

²⁸ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/innovfund/wp-call/wp_innovfund-2020_bg.pdf.

Фигура 17: Сравнение на наличния бюджет и поисканите безвъзмездни средства за проекти, избрани в рамките на Фонда за иновации

Фигура 18: Сравнение на капиталовите разходи и максималния размер на безвъзмездните средства, поискани от проектите, избрани в рамките на Фонда за иновации

5.3 ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ИЗБРАНИТЕ ПРОЕКТИ

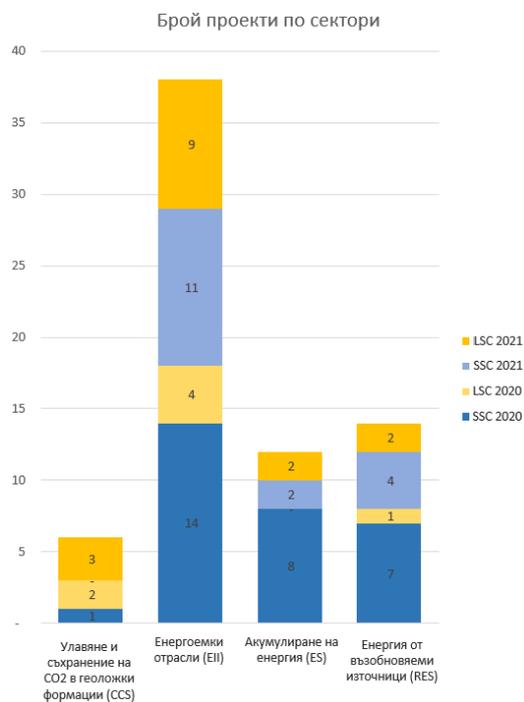
5.3.1 Категории и сектори

ФИ организира всяка от първите си четири покани по „технологично неутрален“ начин (т.е. ФИ не е благоприятствал никоя конкретна технология) за категориите, допустими за подкрепа по линия на ФИ: i) енергия от възобновяеми източници; ii) акумулиране на енергия; iii) енергоемки отрасли; и iv) улавяне и съхранение на въглероден диоксид в геоложки формации и/или използването му.

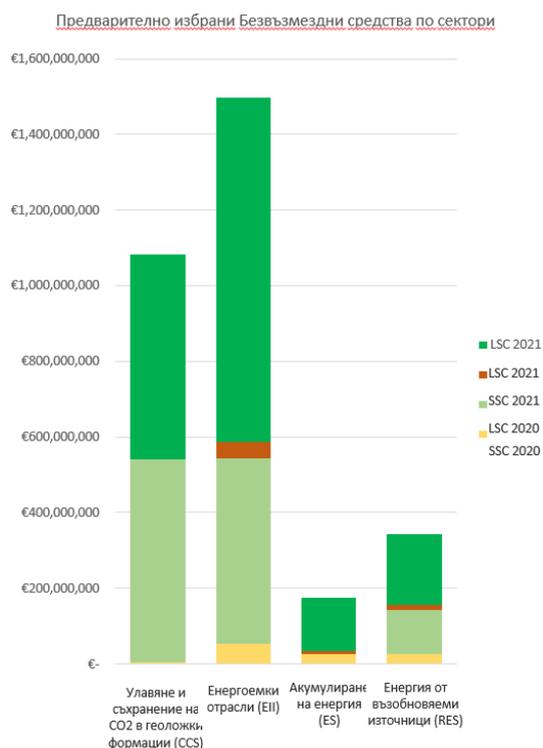
И при четирите покани двете категории, в които бяха избрани най-много предложения, бяха енергоемки отрасли (38 предложения) и енергия от възобновяеми източници (14

предложения). Въпреки че първата категория е и категорията с най-голям дял от общия размер на безвъзмездните средства за избраните проекти (48 % или 1,5 млрд. евро, както е показано на фигура 20), категорията улавяне и съхранение на CO₂ е най-ресурсоемка по отношение на бюджета, като за нея са използвани 35 % от бюджета със само 6 предложения.

Фигура 19: Брой на избраните проекти по сектори в рамките на поканите за представяне на предложения на ФИ

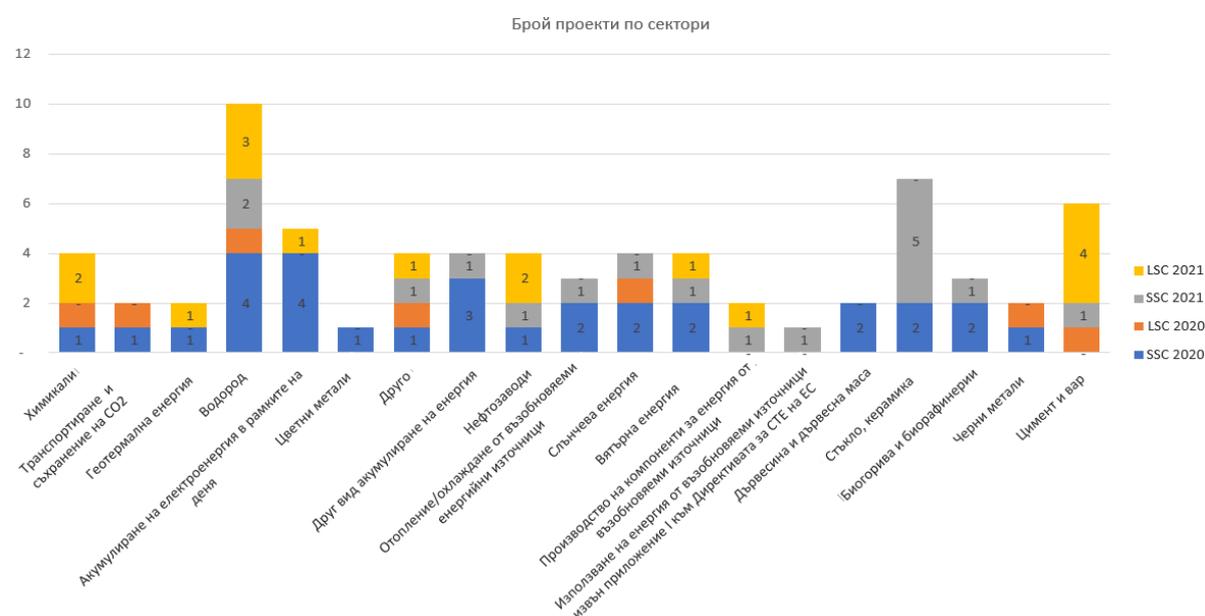

Фигура 20: Брой избрани проекти по държави в поканите за представяне на предложения в рамките на ФИ

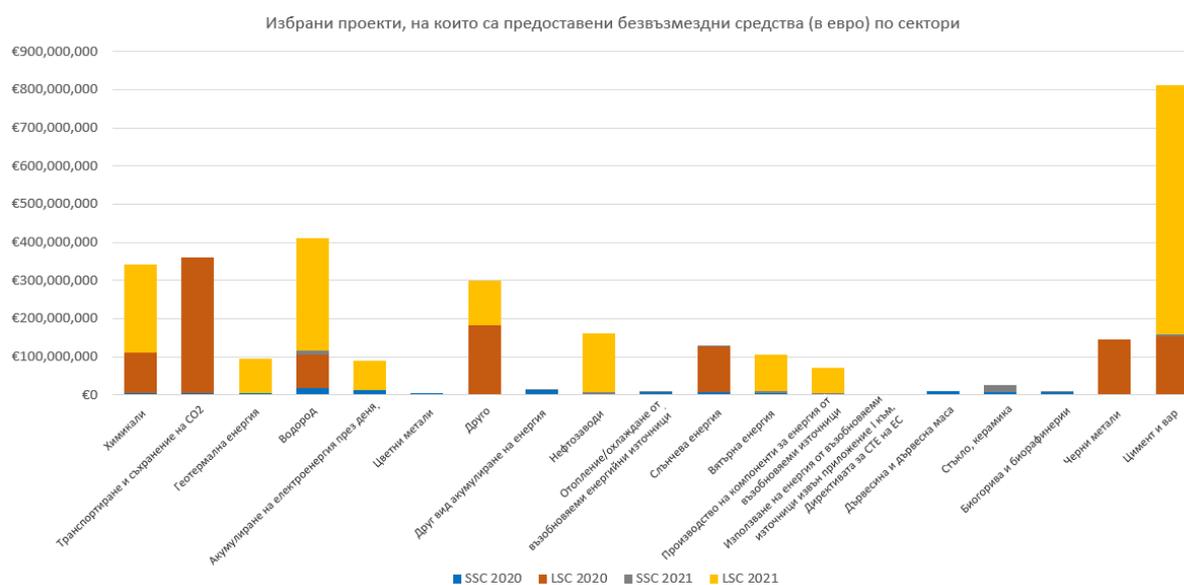

По отношение на секторите, както е показано на фигура 21, двата сектора с най-много избрани проекти са „водород“ (10 проекта) и „стъкло, керамика и други строителни материали“ (7 проекта). Въпреки това, когато се разглеждат кумулативно разпределените безвъзмездни средства до края на декември 2022 г. (вж. фигура 22), водещият сектор е „цимент и вар“ (810,7 млн. евро), следван от водорода (411,1 млн. евро). Това се дължи най-вече на факта, че по-голямата част от емисиите от циментовата и варовата промишленост произлизат от химичните реакции в пещта и най-разпространеният технологичен път за намаляване на тези емисии е чрез ресурсоемко по отношение на инвестициите решение за улавяне и съхранение на CO₂, което все още изисква значителни инвестиции.

Фигура 21: Брой на избраните проекти по сектори в рамките на поканиите за представяне на предложения на ФИ

Фигура 22: Брой избрани проекти по държави в поканиите за представяне на предложения в рамките на ФИ

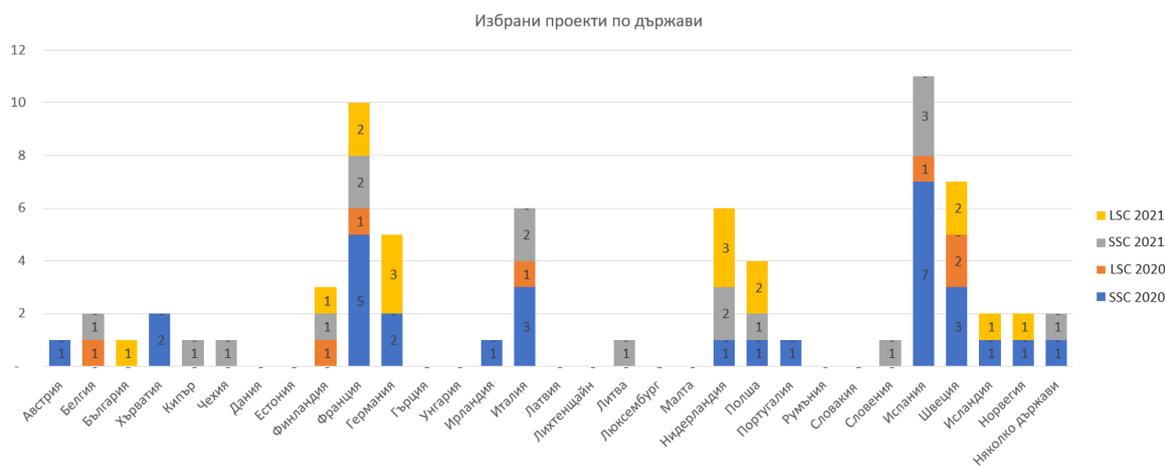

5.3.2 Географско разпределение

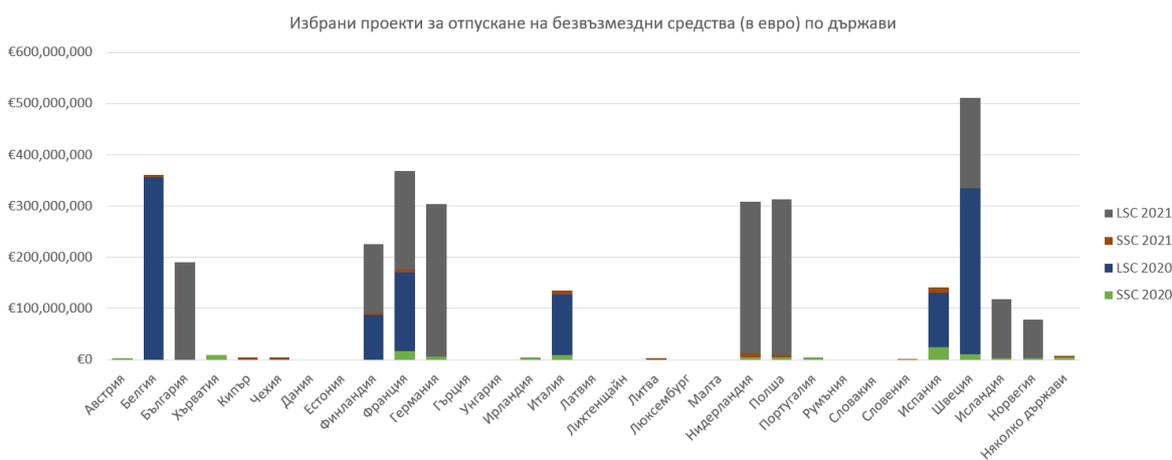
Целта на ФИ е да постигне географски и секторен баланс. По време на изготвянето на настоящия доклад избраните проекти бяха разположени в 20 от 30-те допустими държави (държави — членки на ЕС и държави от ЕИП)²⁹. Пропорционално по-слабо е обаче участието на проекти от Източна и Централна Европа.

Държавата с най-много проекти, избрани от ФИ до края на 2022 г., е Испания (11 проекта), следвана от Франция (10 проекта) и Швеция (7 проекта). При разглеждане на кумулативно отпуснатите безвъзмездни средства от бюджета на ФИ от създаването му картината се променя, като начело стои Швеция (511 млн. евро), следвана от Франция (368,8 млн. евро) и Белгия (361,3 млн. евро).

Фигура 23: Брой избрани проекти по държави в поканиите за представяне на предложения в рамките на ФИ

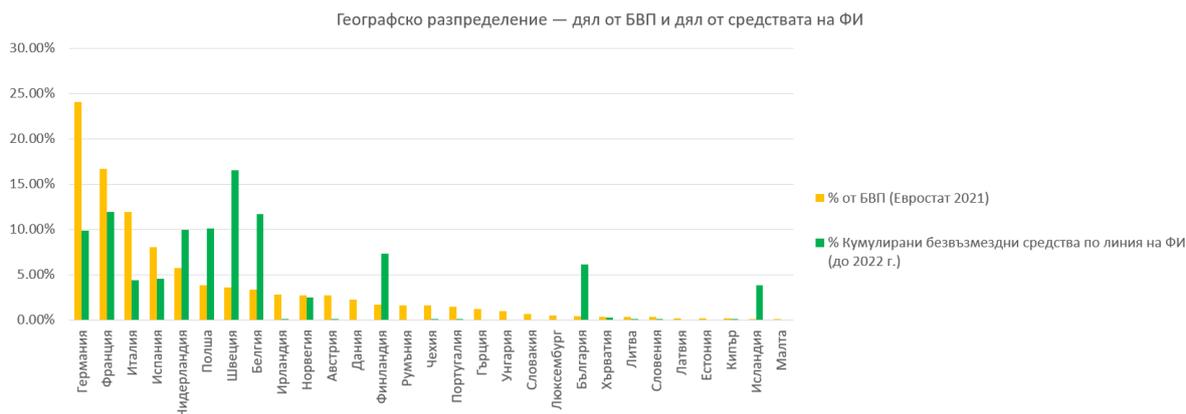
Фигура 24: Размер на безвъзмездните средства (в евро) за избраните проекти в рамките на поканиите за представяне на предложения на ФИ

²⁹ Два проекта са разположени в няколко държави: NorthFlex в Полша и Швеция и Listlawelbattcool в Чехия, Франция и Испания.

Географският баланс при разпределянето на средствата от ФИ за избраните проекти може да бъде оценен и чрез разглеждане на дела на БВП на всяка държава в ЕИП. По този показател на фигура 25 е показано, че към края на 2022 г. все още е налице значително недостатъчно представяне на държави като Германия, Франция, Италия или Испания въпреки абсолютния размер на безвъзмездните средства, отпуснати в тези държави. От друга страна, Швеция, Белгия, България, Нидерландия и Финландия показват свръхпредставяне, когато техният БВП се сравнява с размера на паричните средства, които са получили под формата на безвъзмездни средства по линия на ФИ.

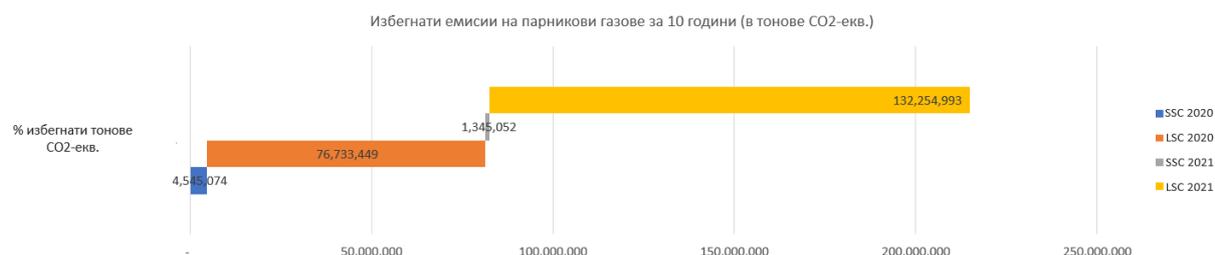
Фигура 25: Географско разпределение — дял от БВП (ЕИП) в сравнение с дела на средствата от ФИ (данни за 2021 г.)

5.3.3 Потенциал за намаляване на емисиите на парникови газове

ФИ подкрепя проекти със значителен потенциал да намалят емисиите на парникови газове и да допринесат за неутралността на ЕС по отношение на климата. Общо планираното намаление на емисиите на парникови газове от всички 70 избрани проекта към края на декември 2022 г. е приблизително 215 млн. тона CO₂-екв. за период от 10 години. За справка това е приблизително 7 % от общите емисии на парникови газове, отделени в Европейския съюз през 2022 г. Средно планираното намаление на емисиите на проект е 9,6 млн. тона CO₂-екв. за широкомащабни проекти и 115 312 тона CO₂-екв. за маломасщабни проекти. В парично изражение това изглежда по следния начин: за всяко 1 евро помощ, предоставена от ФИ, ще бъдат избегнати средно 70 kg CO₂-екв. за период от 10 години. Първите реално избегнати емисии ще бъдат отчетени през 2023 г. от първите проекти, започнали да функционират в края на 2022 г. в рамките на покана SSC-2020.

Фигура 26: Кумулативни емисии на парникови газове, които трябва да бъдат избегнати чрез избраните проекти за десетгодишен период на изпълнение

Като цяло икономически най-ефективните проекти за намаляване на емисиите на парникови газове са тези в сектора на „акумулиране на енергия в рамките на деня“, със средни стойности съответно 100 kg CO₂-екв./евро капиталови разходи и 147 kg CO₂-екв./евро получени безвъзмездни средства по линия на ФИ. Тези нива на ефективност се постигат чрез технологични решения като това, използвано в проекта NorthStorePlus, в рамките на който ще се произвеждат (чрез изграждане на две специализирани фабрики — една в Швеция и една в Полша) 6 GW литиевойонни батерии за предоставяне на услуги на електроенергийната мрежа. В рамките на проекта ще бъде разработена батерия с електрохимични елементи с високо съдържание на никел, първоначално предназначена за автомобилния сектор, но с по-голяма енергийна плътност.

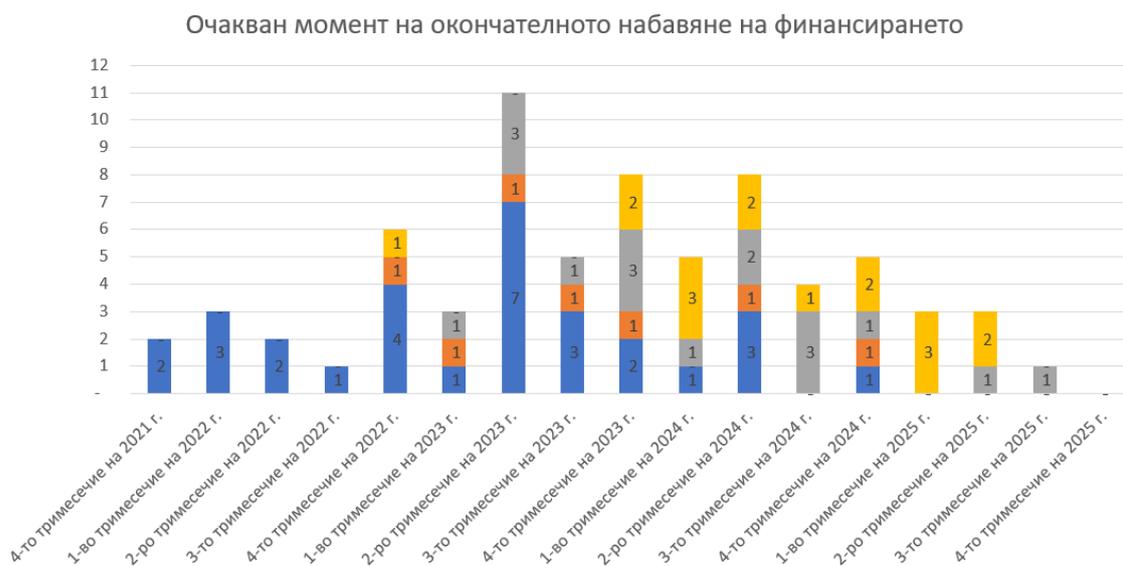
5.3.4 Степен на зрялост

С поканите в рамките на ФИ се подкрепят проекти в областта на чистите технологии с висока финансова и стопанска зрялост, които доказват, че тези проекти могат да бъдат реализирани в краткосрочен план. Проектите се оценяват въз основа на вероятността да постигнат два ключови етапа: i) окончателно набавяне на финансирането в рамките на максимум 4 години от подписването на споразумението за предоставяне на безвъзмездни средства; и ii) започването на функционирането.

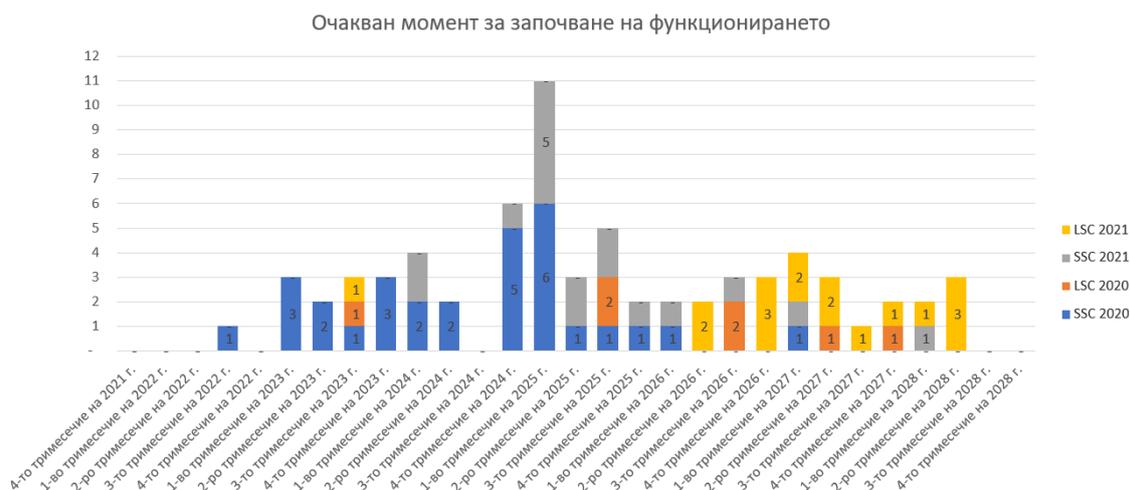
До 2022 г. средното време за постигане на окончателно набавяне на финансирането от началото на избраните проекти е 23 месеца за широкомащабните проекти и 16 месеца за маломасщабните проекти, а времето, необходимо за започването на функционирането, е 53 месеца за широкомащабните проекти и 31 месеца за маломасщабните проекти, както е показано на фигури 26 и 27. По-дългите срокове, необходими за по-големите проекти, се дължат на по-голямата им степен на сложност.

Към момента на изготвяне на настоящия доклад: i) 77 % от проектите трябва да постигнат окончателно набавяне на финансирането до второто тримесечие на 2024 г.; ii) 84 % от тях трябва да започнат да функционират до началото на 2027 г.; и iii) всички проекти се очаква да започнат да функционират преди края на 2028 г. Това не само ще гарантира намаляване на емисиите преди края на десетилетието, но и ще покаже, че редица технологии за декарбонизация могат да подпомогнат прехода в енергийния и промишления сектор на европейската икономика.

Фигура 27: Планирана дата за окончателно набавяне на финансирането на избраните проекти

Фигура 28: Планирана дата за започването на функционирането на избраните проекти

В някои случаи подкрепата само от ФИ може да бъде достатъчна за навременното осъществяване на проектите. Такъв е най-вече случаят, когато се очаква проектите: i) да генерират достатъчно приходи (включително извън периода, разглеждан при изчисляването на съответните разходи); ii) да създават полезни взаимодействия с други дейности на координаторите на проекти; или iii) да привличат външно частно финансиране. В някои случаи може да се наложи проектите да си осигурят друго публично финансиране, като например държавна помощ или подкрепа от други програми за финансиране на ЕС, която не представлява държавна помощ (като цяло се счита за „публична подкрепа“). Тъй като редовните покани за представяне на предложения в рамките на ФИ позволяват съвместяване с държавна помощ, общо 13 проекта от избраните в рамките на покани LSC-2020 и LSC-2021 решиха да се възползват от този допълнителен източник на финансиране.

5.4 Подпомагани иновативни технологии

Проектите, избрани да получат подпомагане по линия на ФИ, обхващат широк спектър от технологични иновации, които ще бъдат от решаващо значение за декарбонизацията на европейската икономика през следващите години. Както е обяснено по-горе, подкрепените проекти са класифицирани в четири категории и 19 сектора. Някои от съответните технологии, които се подпомагат, са описани в точките по-долу.

- *По отношение на енергията от възобновяеми източници:* ФИ активно подпомага проекти в секторите на слънчевата, вятърната и геотермалната енергия. Въпреки че генерирането на електроенергия от слънчеви фотоволтаични уредби вече може да се счита за зряла технология, все още има нужда производствените процеси да станат по-ефективни и конкурентоспособни в Европа. Например по проекта TANGO ще бъде изграден един от най-големите заводи за производство на слънчеви панели в Европа, който ще произвежда 3 GW двулицеви панели годишно. Тези панели ще бъдат изработени с хетеропреход — технология, която повишава КПД и дълготрайността в сравнение с по-традиционните технологии. Друг проект, HELEXIO, ще разработи производствени процеси за по-леки слънчеви панели с по-дълги модули, за да се улесни инсталирането на панелите на по-широк кръг покриви на сгради. Що се отнася до вятърната енергия, един от проектите, подкрепяни от ФИ, е разработването на следващо поколение вятърни турбини, разположени в морето, в рамките на проекта N2OWF. Този проект има потенциала да намали броя на необходимите вятърни генератори с 40 % в сравнение с конвенционалните технологии. Геотермалната енергия е друга област, която се финансира от ФИ. Тя е сравнително неизползван ресурс, който може да се използва за комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия. Потенциалът на геотермалната енергия може да бъде увеличен чрез използване на възможностите на съгъстените газове, разтворени в геотермални течности (като например в проекта CCGeo, финансиран от ФИ), или чрез разработване на дълбоки затворени кръгове, които ще преодолеят голяма част от географските ограничения на тази технология (като например в проекта EavorLoop, финансиран от ФИ). ФИ също така подкрепя разработването на системи за отопление и охлаждане, като например проекта DMC, в рамките на който ще бъдат изградени слънчева отоплителна инсталация, термопомпи и съоръжение за акумулиране, за да се осигури възобновяема топлина за енергоемък процес на производство на малц.
- *В енергоемките отрасли:* проектите разработват стратегии за декарбонизация, които се основават най-вече на: i) заместване на изкопаемите горива с възобновяеми горива или с електрификация; и ii) интегриране на технологиите за улавяне и съхранение на CO₂ в производствените процеси. Например проектът CLYNGAS ще включи синтетично гориво от отпадъци в производството на цимент, докато проектът C2B ще демонстрира възможностите за улавяне на емисии от производството на цимент, които да се

използват като суровина в други производствени дейности. ФИ също така подкрепя разработването на нови устойчиво развивани материали и процеси за рециклиране, като например проекта TLP, който ще демонстрира биоразградими биоматериали, произведени от лигнин, които могат да се използват в биокомпозити за производство на опаковъчни фолиа и по този начин могат да заменят традиционните пластмаси от изкопаеми горива. Друг проект, подкрепян от ФИ в тази област, е PULSE, който ще приложи усъвършенствани технологии за рециклиране на пластмасови химикали.

- *По отношение на акумулирането на енергия:* акумулирането на енергия, особено чрез електрохимични технологии, ще спомогне за интегрирането на технологиите за генериране на електроенергия от възобновяеми източници в електроенергийните мрежи, като същевременно ще се осигури гъвкавост на системата. ФИ подкрепя производството и внедряването на усъвършенствани материали в инсталациите за акумулиране на енергия, като например литиевоионните батерии с високо съдържание на никел, които ще бъдат разработени в рамките на проекта NorthStorePlus. ФИ ще подкрепя и кръговата икономика на акумулаторните батерии, например чрез проекта CarBatteryReFactory, който ще разработва решения за улесняване на втория живот на акумулаторните батерии за електрически превозни средства.
- *По отношение на улавянето и съхранението на въглероден диоксид:* ФИ подкрепя широкомащабни проекти за съхранение на въглероден диоксид. Например проектът KAIROS-AT-C ще бъде първият европейски проект за интегриране на криогенното улавяне на въглероден диоксид от различни промишлени източници с втечняване, транспортиране и постоянно подводно съхранение на CO₂. Други проекти, като GO4ECOPANET и CALCC, също ще демонстрират широкомащабно улавяне и съхранение на емисиите на CO₂ в геоложки формации в морето от отрасли като производството на цимент и вар.

5.5 Принос към постигането на други цели на политиката на ЕС

ФИ вече е допринесъл за постигането на конкретните цели на политиката в рамките на Европейския зелен пакт, като е подкрепил различни проекти, някои от които са изложени в точките по-долу.

- Очаква се проектите, избрани до края на 2022 г. от ФИ, да избегнат 215 млн. тона емисии на CO₂-екв. през първите 10 години от функционирането си, като допринасят за постигането на целите за намаляване на емисиите на парникови газове, заложен в Европейския закон за климата³⁰.
- По линия на ФИ са предоставени 411 млн. евро за финансиране на 10 проекта, свързани с производството и използването на водород. Това допринася за

---

³⁰ Регламент (ЕС) 2021/1119 на Европейския парламент и на Съвета от 30 юни 2021 г. за създаване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата и за изменение на регламенти (ЕО) № 401/2009 и (ЕС) 2018/1999 (Европейски закон за климата), достъпен на <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32021R1119>

постигане на целите на ЕС за внедряване на водород от възобновяеми източници, заложи в инициативи като REPowerEU, Европейската стратегия за използването на водорода и Директивата за енергията от възобновяеми източници.

- В рамките на ФИ са предоставени безвъзмездни средства в размер на 10,8 млн. евро за три проекта, свързани с биогорива и биорафинерии, които допринасят за постигането на целите за разработване на алтернативни горива, заложи в ReFuelEU и в плана за действие за биометан.
- По линия на ФИ са предоставени общо 330 млн. евро за 10 проекта, пряко свързани със слънчевата, вятърната и геотермалната енергия. Чрез това подпомагане ФИ допринася пряко за постигането на целите на Директивата за енергията от възобновяеми източници и на плана REPowerEU, свързани както с разгръщането на генерирането на електроенергия от възобновяеми източници, така и с разработването на стратегията на ЕС за енергия от разположени в морето инсталации³¹.
- В рамките на ФИ са предоставени безвъзмездни средства в размер на 89 млн. евро за пет проекта, свързани с акумулирането на електроенергия в рамките на деня, като по този начин е допринесъл за постигането на целите на Регламента относно батериите за насърчаване на вътрешната за ЕС кръгова икономика за батериите.
- По линия на ФИ са предоставени 71 млн. евро за финансиране на два проекта, свързани с производството на компоненти за производство на енергия от възобновяеми източници или за акумулиране на енергия. Освен това са предоставени 1,08 млрд. евро за 6 проекта, свързани с улавянето и съхранението на въглероден диоксид, и са инвестирани 1,45 млрд. евро в 38 проекта, свързани с енергоемките отрасли. По този начин ФИ вече допринася за постигането на общите цели на законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии и отнасящото се до него съобщение³².

5.5.1 Полезни взаимодействия с други инструменти за финансиране

Както бе посочено в началото на настоящия доклад, ФИ има за цел да осигури полезни взаимодействия и допълване с други инструменти за инвестиционно подпомагане. До края на 2022 г. ФИ е осъществил конкретни дейности за насърчаване на полезни взаимодействия с „Хоризонт Европа“ и Европейската инвестиционна банка.

Рамковите програми на ЕС за научни изследвания и иновации (т.е. „Хоризонт 2020“ и „Хоризонт Европа“) и ФИ имат потенциал за полезни взаимодействия. За да се подпомогне осъществяването им, бяха предприети няколко мерки. Например някои от значимите теми в работната програма на „Хоризонт Европа“ за периода 2023—2024 г. (по-специално в клъстери 4 и 5) съдържат стандартно изречение, което насърчава

---

³¹ COM(2020) 741.

³² COM(2023) 62.

кандидатите да включат в своите предложения стратегия за стопанска обосновка и проучване за осъществимост, които по-късно биха могли да проправят пътя за евентуални бъдещи кандидатури за ФИ. Освен това същата работна програма съдържа в кълъстер 5 специално „действие за координация и подкрепа“ с цел да се насърчи обменът на най-добри практики между четири консорциума, съставени от бенефициери по програма „Хоризонт 2020“, и да се помогне на тези консорциуми да изготвят висококачествени кандидатури за ФИ. Освен това през 2022 г. ФИ организира специален виртуален семинар с цел: i) да информира участниците в зрели проекти по „Хоризонт 2020“ за тематичните области, обхванати от ФИ, и за възможностите за финансиране, предлагани от ФИ; и ii) да даде възможност на проектите да споделят натрупания опит в процеса на кандидатстване в рамките на ФИ с потенциални бъдещи кандидати и да споделят пречките, които евентуално са срещнали при внедряването на своите технологични решения.

ФИ и „Хоризонт Европа“ работят и с Европейската инвестиционна банка чрез инструменти за смесено финансиране в рамките на партньорството ЕС—Catalyst. Това партньорство обединява Европейската комисия, Европейската инвестиционна банка и Breakthrough Energy Catalyst (BEC). На партньорството ЕС—Catalyst беше даден ход през 2021 г. в контекста на 26-та конференция на ООН по изменението на климата (COP26) в Глазгоу с цел привличане на инвестиции в размер на 820 млн. евро за технологии от критично значение в областта на климата в периода 2022—2026 г. в Европа. Партньорството ще съсредоточи усилията си в областта на чистия водород, устойчивите авиационни горива, директното улавяне на въглероден диоксид от въздуха, акумулирането на енергия за дълъг период от време и декарбонизацията на промишлеността. Като цяло ФИ ще допринесе за партньорството с до 220 млн. евро, а „Хоризонт Европа“ — с до 200 млн. евро. В началото на 2022 г. BEC обяви първата покана за представяне на предложения в рамките на сътрудничеството си с Европейския съюз. Тази първа покана не успя да привлече достатъчно интерес от страна на организаторите на проекти и платформата беше възобновена в началото на 2023 г., като бяха осигурени по-гъвкави схеми за финансиране на напреднали технологични етапи (демонстрационни и първи по рода си) и беше разширен обхватът на секторите в партньорството.

5.5.2 Обмен на знания за решения в областта на чистите технологии

Обменът на знания е съществена част от ФИ, тъй като подпомага възпроизвеждането и по-бързото навлизане на пазара на технологии или решения, подпомагани от ФИ.

През 2022 г. подкрепените проекти представиха първите доклади за обмен на знания. Междувременно Европейската комисия, съвместно с CINEA, положи значителни усилия да съобщи и разпространи знанията, събрани по проектите през 2022 г. През 2022 г. ФИ е провел едно събитие при закрити врата: „Основни предизвикателства при постигането на окончателно набавяне на финансирането и начини за справяне с тях“ (септември 2022 г.). На това събитие бяха обсъдени въпроси като предизвикателствата при осигуряването на финансиране, въздействието на регулаторните рамки и процесите на издаване на разрешения, както и несигурността на пазара.

Комисията също така организира редовни срещи на експертната група по ФИ през 2022 г., за да обсъди с държавите членки и представителите на промишлеността прилагането и бъдещите насоки на ФИ. Освен това ГД „Действия по климата“ и/или CINEA участваха в над 50 събития, организирани от трети държави, с цел повишаване

на знанията и осведомеността за ФИ. Според проучване, проведено по време на събитието с проекти в рамките на ФИ, основните фактори, които определят дали проектите достигат до окончателно набавяне на финансирането, включват, в низходящ ред на важност: i) предизвикателства, срещани при сключването на договори с доставчици и изкупвачи; ii) неочаквани увеличения на капиталовите разходи; iii) закъснения при доставката на оборудване, суровини или изходни материали; и iv) процедури за издаване на разрешения и правителствени одобрения.

6 ПОМОЩ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА НЕДОСТАТЪЧНО ЗРЕЛИ ПРОЕКТИ

Досега по програмата за ПРП са подкрепени 22 проекта. От тези 22 проекта 19 вече са приключили програмата си за подкрепа до края на 2022 г., а други 3 продължават да получават подкрепа. Европейската инвестиционна банка също е в процес на преговори за предоставяне на подкрепа по ПРП за още 15 проекта. Тази подкрепа е от решаващо значение за подобряване на зрелостта на проектите и съответно за подобряване на техните кандидатури в поканите за представяне на предложения по линия на ФИ. Програмата се оказва успешна, тъй като помогна на някои проекти да кандидатстват отново за покани, след като не са били избрани през предходната година. От повторните кандидатури, подадени в рамките на LSC-2021 и SSC-2021, 40 % бяха избрани за изготвяне на споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства.

Програмата за помощ за разработване на проекти (ПРП)³³ е част от ФИ и е насочена към подобряване на зрелостта на някои избрани проекти чрез висококачествени технически и финансови консултации, предоставяни от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ)³⁴. Подкрепата е съобразена с нуждите на всеки проект, за да може той да бъде по-конкурентоспособен по отношение на зрелостта при бъдещи покани за представяне на предложения в рамките на ФИ. ПРП може също така да спомогне за изпълнението на ангажимента на ФИ за по-добър географски баланс при разпределянето на подкрепата по линия на ФИ.

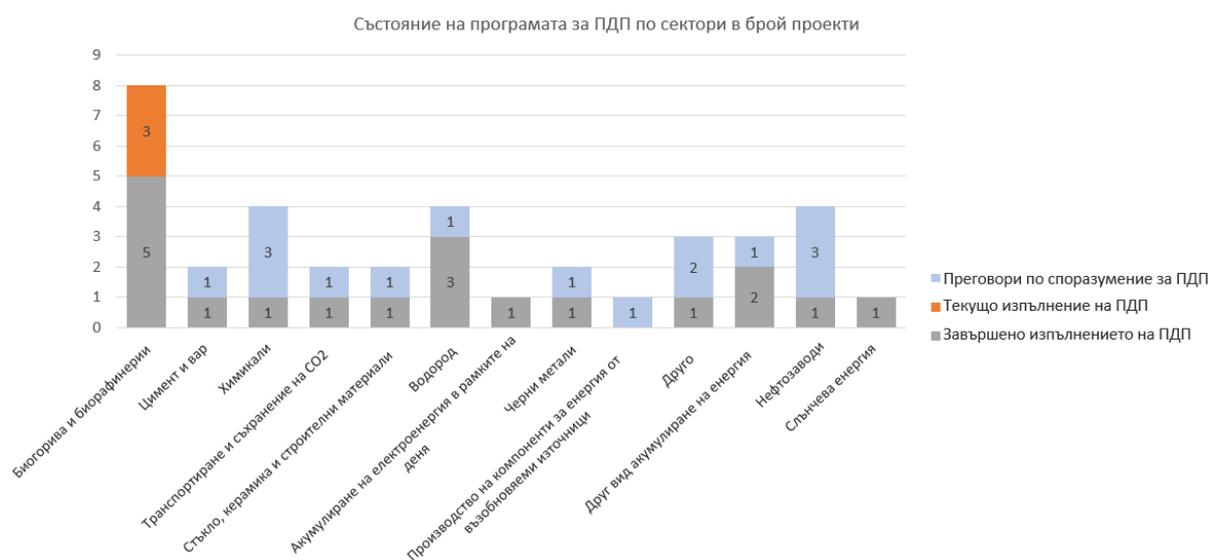
ПРП е на разположение както за широкомащабни, така и за маломасщабни проекти, като целта е 20 предложения, които не са били избрани, в рамките на всяка покана да получат такава подкрепа. След първата покана, LSC-2020, на 22 проекта беше предложена помощ по програмата за ПРП, като 19 проекта в крайна сметка получиха ПРП. А след LSC-2021 помощта беше предложена на още 18 проекта. До края на 2022 г. програмата за ПРП, изпълнявана от ЕИБ, е предоставила консултантски услуги на обща стойност 2,5 млн. евро за общо 22 проекта: ПРП е напълно приключена за 19 проекта и все още е в ход за 3 проекта. По време на изготвянето на настоящия доклад ЕИБ все още преговаряше по

³³ https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund/project-development-assistance_bg

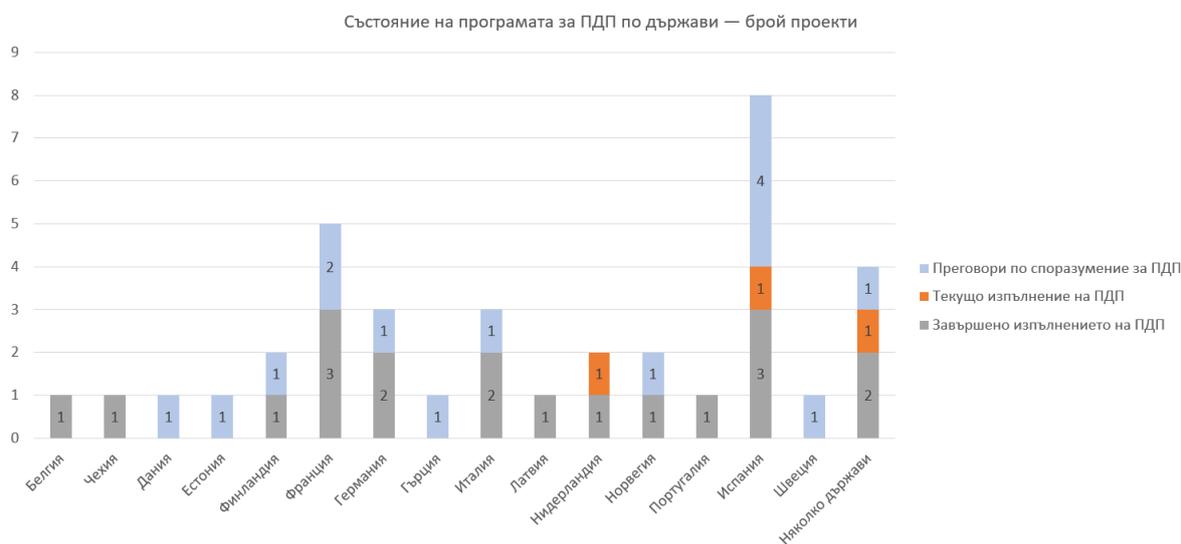
³⁴ През април 2021 г. между Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка беше подписано споразумение за финансов принос относно предоставянето на ПРП.

споразумението за ПРП с още 15 проекта (вж. фигури 29 и 30). От 19-те проекта, които са приключили пълния курс на ПРП до края на 2022 г., 18 вече са кандидатствали отново по една от поканите за представяне на предложения на ФИ, обявени през 2022 г., като 2 от тях вече са поканени да подпишат споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства през 2022 г. Тъй като повечето от проектите, получили подкрепа чрез ПРП, решиха да кандидатстват отново в рамките на LSC-2022, оценката на резултатите ще бъде направена в доклада на ФИ за 2023 г.

Фигура 29: Брой на проектите, участващи в ПРП, по сектори до декември 2022 г.

Фигура 30: Брой на проектите, участващи в ПРП, по държави до декември 2022 г.

7 ЗАКЛЮЧЕНИЯ И СЛЕДВАЩИ СЪПКИ

ФИ се превърна в ключов инструмент за постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г. в Европейския съюз, като подкрепя амбицията за нулеви нетни емисии и иновативните технологии. До края на 2022 г. 70-те проекта, избрани да получат подкрепа по линия на ФИ, обхванаха 19 сектора в категориите на енергоемките отрасли, акумулиране на енергия, енергия от възобновяеми източници и улавяне и съхранение на CO₂. С тези проекти ще се избегнат общо 215 млн. тона емисии на CO₂-екв. през първите десет години от функционирането им. За справка това е приблизително 7 % от общите емисии на парникови газове, отделени от Европейския съюз през 2022 г.

Свърхзаявяването за LSC-2021 беше забележително, тъй като наличният бюджет стигаше само за покриване на 36 % от общата сума на безвъзмездните средства, поискани от предложенията, които отговаряха на минималния праг. Интересът към поканите за маломасщабни проекти обаче изглежда е намалял значително: в отговор на SSC-2021 бяха получени 66 предложения в сравнение с 232 предложения, получени в рамките на SSC-2020. Това дойде да покаже, че всички допустими предложения, които отговаряха на или надхвърляха праговете изисквания за класиране в SSC-2021 (17), бяха поканени за изготвяне на споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства и че 38 % от наличния бюджет по поканата остана неразпределен. Една от причините за намаляването на интереса към маломасщабните проекти може да бъде твърде ниската гранична стойност за капиталовите разходи за участие в проекти, определено на 7,5 млн. евро. Това се оказа недостатъчно привлекателно, като се имат предвид многобройните национални програми за финансиране, които са на разположение за такива равнища на подкрепа.

Програмата за ППП започна да функционира през 2021 г., като до края на 2022 г. 19 проекта са завършили пълната програма за подкрепа за ППП от ЕИБ. От подкрепените проекти 18 проекта (всички от които са били отхвърлени при предишни покани) кандидатстваха отново по покани, обявени през 2022 г., а 2 от тези 18 проекта вече са поканени да подпишат споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства в рамките на SSC-2021 (повечето от останалите проекти кандидатстваха отново по LSC-2022, чиито резултати ще бъдат оценени в доклада за следващата година).

Към момента на публикуване на настоящия доклад ФИ вече е предприел някои следващи стъпки, които ще бъдат отразени в годишния доклад на ФИ за 2023 г.:

- Третата покана за маломасщабни проекти (LSC-2022) беше обявена на 3 ноември 2022 г. и приключи през март 2023 г. В рамките на поканата бяха получени 239 предложения, от които 41 бяха поканени за изготвяне на споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства. Общият размер на безвъзмездните средства, налични по тази покана, възлиза на над 3,6 млрд. евро и ще бъдат подкрепени проекти, насочени към въвеждането на пазара на иновативни технологии в енергоемките отрасли, водорода, енергията от възобновяеми източници и производството на компоненти за акумулиране на енергия и възобновяеми източници. По третата покана за маломасщабни проекти е планирано решението за избор на проекти да бъде взето до края на 2023 г. По-

подробна информация за тези покани ще бъде докладвана като част от годишния доклад на ФИ за 2023 г. Освен това до началото на 2023 г. три допълнителни проекта, участващи в рамките на SSC-2021, бяха поканени да получат ПРП.

- През 2023 г. ще бъде въведен нов механизъм за избор на проекти въз основа на процедура за състезателно наддаване. Първият пилотен търг в рамките на ФИ ще бъде организиран в контекста на Европейската водородна банка, насочена към вътрешното за ЕС производство на водород от възобновяеми източници. Процедурата за състезателно наддаване ще включва и механизъм „търг като услуга“, който ще даде възможност на държавите от ЕИП да използват националните си бюджети за отпускане на подкрепа по проекти, разположени на тяхна територия, като същевременно разчитат на общоевропейски тържен механизъм за определяне на най-конкурентните проекти.
- Преди края на 2023 г. ще бъде обявена покана за представяне на предложения, която ще включва обхвати за малки, средни и големи проекти, както и специални обхвати за производство и пилотни проекти. Поканата ще бъде обявена през 2024 г.
- Приет беше преработен делегиран акт относно ФИ, за да се приведе функционирането на ФИ в съответствие с преработената Директива за СТЕ на ЕС, която разшири секторите, подпомагани от ФИ (сега са включени и морският транспорт, въздухоплаването, улавянето и съхранението на CO₂ и сухопътният транспорт).